

'ביאור ושננתם עם חלק מההערות למגילת רות פרק ב

אייר תשע"ח | מערכת אוצר התורה - ושננתם

רות פרק ב

ולנעמי מודע לאישה היה לנעמי אדם קרוב אליה מצד בעלה, ^[11] איש גבור חיל אדם זה היה אדם גדול וחזק בתורה, ^[12] ממשפחת אלימלך קרוב (א) מפשחה זה היה ממשפחתו של אלימלך, ^[13] ושמו בעז שמו של הקרוב היה בעז, ^[14] (ב) ותאמר רות המואביה אל נעמי רות המואביה אמרה לנעמי: אלכה נא השדה אני אלך עכשיו אל השדה, ^[15] ואלקטה בשבילים אחר אשר אמצא חן בעיניו ואני אלקט שיבולים אצל אדם שאמצא חן בעיניו ולכן הוא ירשה לי ללקט את השיבולים הללו, ^[16] ותאמר לה נעמי ענתה לרות: לכי בתי תלכי בתי אל השדה, ^[17] (ג) ותלך ותבוא ותלקט בשדה אחרי הקצרים רות הלכה ונכנסה אל השדה וליקטה שם את השיבולים אחרי שהקוצרים קצרו אותם, ^[18] ויקר מקרה חלקת השדה לבעז אשר ממשפחת אלימלך וקרה במקרה שהיא הגיעה אל חלקת השדה שהיה שייך לבעז שהיה ממשפחתו של אלימלך, ^[19] (ד) והנה בעז בא מבית לחם בזמן שרות ליקטה את השיבולים בשדה, בעז הגיע לשדה מבית לחם, ^[10] ויאמר לקוצרים בעז אמר לקוצרים שהיו שם: ^[11] יקוק עמכם ה' יעזור לכם בקציר, ^[12] ויאמרו לו הקוצרים ענו לבעז: ^[13] יברכה יקוק שה' יברך אותך בקציר. בעז בירך את הקוצרים שה' יעזור להם בקציר עצמו ואילו הקוצרים בירכו את בעז שה' יתן ברכה במה שהם קוצרים עבורו, ^[14] (ה) ויאמר בעז לנעמי הנצב על הקוצרים בעז שאל את הנער שלו שהיה ממונה על הקוצרים: ^[15] למי הנערה הזאת מיהי הנערה הזו שמקפידה כל כך על הלכות צניעות ועל הלכות מתנות עניים, ^[16] (ו) ונעמי הנערה הנצב על הקוצרים ויאמר הנער הממונה על הקוצרים ענה ואמר לבעז: ^[17] נערה מואביה היא השבה עם נעמי משדה מואב היא נערה ממונה על הקוצרים ויאמר הנער הממונה על הקוצרים ענה ואמר לבעז: ^[18] (ז) הנער המשיך בדבריו אל בעז: ותאמר ורות אמרה בליבה: ^[19] אלקטה נא ואספתי בעמרים אחרי הקוצרים אני אלקט עכשיו ואאסוף את העומרים שנשארים אחרי הקוצרים, ^[20] ותבוא ותעמוד מאז הבקר ועד עתה והיא באה והתעכבה בשדה מהבוקר ועד עכשיו, ^[21] זה שביתה הבית מעט רק עכשיו רות התיישבה לנוח מעט בתוך הבית שהיה ליד השדה (משום שהיא עבדה מהבוקר ועד עתה), ^[22] (ח) ויאמר בעז אל רות בעז אמר לרות: הלא שמעת בתי בתי! תקשיבי לוי, ^[23] אל תלכי ללקט בשדה אחר אל תלכי ללקט שיבולים בשדה אחר, ^[24] וגם לא תעבורי מזה וגם אל תעזבי את המקום כאן, ^[25] וכה תדבקין עם נעמי ותישארי כאן ותצטרפי לנערות שלי, ^[26] (ט) עיניך בשדה אשר יקצרו והלכת אחריהן תסתכלי בשדה שהם קוצרים ותלכי אחריהן (אחרי נערות בעז), ^[27] הלא צייתי את הנערים לבלתי נגעך הרי ציויתי את הנערים הקוצרים שהם לא יתקרבו אלייך, ^[28] וצמת והלכת אל הכלים ושיתית מאשר ישאבון הנערים וכאשר את תהיי צמאה, את יכולה ללכת ולשתות מהמים שישאבו הנערים, ^[29] (י) ונפל על פניה ותשתחו ארצה רות נפלה על פניה והשתחוותה על הארץ כלפי בעז, ^[30] ותאמר אליו רות שאלה את בעז: מדוע מצאתי חן בעיניך להפירני למה מצאתי חן בעיניך שאתה מכיר אותי ודואג לי, ^[31] ואנכי נכריה הרי אני מעם נכרי וזר לעם ישראל, ^[32] (יא) ונעמי בעז ויאמר לה בעז ענה ואמר לרות: ^[33] הגד הגד לי כל אשר עשית את חמותך אחרי מות אישך אמרו לי את כל הדברים שעשית עם

ישראל, ^[34] (יב) וישלם יקוק פעלך ה' ישלם לך על מעשיך בעולם הזה, ^[37] ותהי משכרתך שלמה מעם יקוק אלהי ישראל ובעולם הבא את תקבלי גמול מאת ה' אלוקי ישראל, ^[38] אשר באת לחסות תחת כנפיו על שבאת להתגיייר ולחסות תחת כנפי השכינה, ^[39] (יג) ותאמר רות אמרה לבעז: אמצא חן בעיניך אדני כי נחמתני וכי דברת על לב שפחתך אני מצאתי חן בעיניך על שניחמת אותי ושדיברת על ליבי למרות שאני רק שפחה שלך. רות הודתה לבעז על שהוא אמר לה דברים טובים למרות שלכאורה היא הייתה שפחה שלו, ^[40] ואנכי לא אהיה כאחת שפחתך ואני אפילו איני ראויה להיות אחת השפחות שלך, ^[41] (יד) ויאמר לה בעז לעת האכל בעז אמר לרות בזמן הסעודה: ^[42] גשי הלאם תתקרבי לכאן, ^[43] ואכלת מן הלאם ותאכלי מהלחם, ^[44] וטבלת פתך בחמץ ותטבלי את הפת שלך בתבשיל שהתבשל בחומץ (היות והדבר מועיל לקרר בימים החמים), ^[45] ותשב מצד הקוצרים רות ישבה ליד הקוצרים ובצד שלהם, ^[46] ויצבט לה קלי בעז הוסיט לרות קמח קלוי, ^[47] ותאכל ותשב ונתר רות אכלה, שבעה והשאירה חלק מהאוכל, ^[48] (טו) ותקם ללקט רות קמה כדי ללקט את השיבולים, ^[49] ויצו בעז את נעמי בעז ציווה את נעמי, ^[50] לאמר כך ציווה את נעמי בשעה שציווה אותם: ^[51] גם בין העמרים תלקט ולא תכלימוה רות יכולה ללקט את השיבולים בין העמרים ואסור לכם לבייש אותה. מותר לרות ללקט גם את השיבולים הרגילות היא איננה צריכה ללקט לעצמה רק את השיבולים שהם בגדר לקט, ^[52] (טז) וגם של תשלו לה מן הצבתיים וגם תעשו את עצמכם כאילו תשכחו את השיבולים הקטנים (וכך רות תוכל ללקט אותם כדון שכחה), ^[53] ועזבתם ולקטה ולא תגערו בה וכך תעזבו את השיבולים הללו בשבילה כדי שהיא תוכל ללקט אותם ואתם לא תגערו בה על כך, ^[54] (יז) ותלקט בשדה עד הערב רות ליקטה שיבולים בשדה עד לשעות הערב, ^[55] ותחבט את אשר לקטה רות דשה את השיבולים שהיא ליקטה (כך שהמוץ יצא מהם), ^[56] ויהי כאיפה שערים (לאחר החבטה) היה נפח השעורים בשיעור איפה (ומכאן שרות ליקטה שיבולים רבים), ^[57] האיפה היא מידת משקל שהיה נהוג להשתמש בו בזמן המקרא כשם שהיום נהוג למדוד את המשקל בקילוגרמים. לאדם רגיל קשה לסחוב כל כך הרבה שעורים ורות התאמצה צאוד כדי להביא לנעמי את השעורים האלו, ^[58] (יח) ותשא ותבוא העיר רות נשאה את השיבולים ונכנסה לתוך העיר, ^[59] ותרא חמותה את אשר לקטה נעמי, חמותה של רות, ראתה את מה שרות ליקטה, ^[60] ותוצא רות הוציאה את המזון מהתרמיל שלה, ^[61] ותתן לה רות נתנה לנעמי את המזון, ^[62] את אשר הותרה משבעה הכוונה למזון שרות השאירה ולא אכלה (כפי שכתוב לעיל בפסוק י"ד), ^[63] (יט) ותאמר לה חמותה נעמי, חמותה של רות, שאלה את רות: איפה לקטת היום מאיפה ליקטת היום את השיבולים האלה, ^[64] ואנה עשית והיכן השתדלת ללקט את השיבולים הללו, ^[65] יהי מכירך ברוך אני מברכת את בעל השדה שנתן לך ללקט אצלו את השיבולים הללו, ^[66] ותגד לחמותה את אשר עשתה עמו רות סיפרה לנעמי חמותה את כל מה שהיא עשתה עם בעז, ^[67] ותאמר רות אמרה לנעמי: שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעז שמו של בעל השדה שלי קטתי אצלו את השיבולים הוא בעז, ^[68] (כ) ותאמר נעמי לכלתה נעמי אמרה לרות כלתה: ^[69] ברוך הוא ליקוק אשר לא עזב חסדו את החיים ואת המתים בעז יהיה ברוך לה' בגלל שהוא לא נמנע מלעשות חסד ולתת מזון הן עם החיים (נעמי ורות) והן עם אלו שמתו (אלימלך ובניו), ^[70] ותאמר לה נעמי אמרה לרות: קרוב לנו האיש מגאלנו הוא בעז הוא קרוב משפחה שלנו והוא אחד האנשים שיכול לגאול את הנפש של מחלון (אלא שהיה גואל נוסף), ^[71] (כא) ותאמר רות המואביה רות המואביה אמרה לנעמי: ^[72] גם כי אמר אלי בעז גם אמר לי: עם הנערים אשר לי תדבקין (בעז אמר לרות) תצטרפי לנעמי שלי, ^[73] עד אם כלו את כל הקציר אשר לי עד שהם יסיימו לקצור את כל הקציר שלי, ^[74] (כב) ותאמר נעמי אל רות כלתה נעמי אמרה לרות כלתה: טוב בתי זה דבר טוב, ^[75] כי תצאי עם נערותי עדיף שתצאי ללקט עם נערותי (ולא עם נערי), ^[76] ולא יפגעו בך בשדה אחר וכך לא יפגעו בך אנשים אחרים בשדה אחר. אם תצאי ללקט בשדה אחר, יש חשש שיפגעו בך, ^[77] (כג) ותדבק בנערות בעז ללקט רות המשיכה להצטרף לנערות של בעז כדי ללקט את השיבולים, ^[78] עד כלות קציר השערים וקציר החטים (רות הצטרפה לנערות בעז לליקוט השיבולים) עד שהסתיימו ימי הקציר של השעורים והחטים, ^[79] ותשב את חמותה רות המשיכה לשבת עם חמותה לאחר הקציר, ^[80]

אבן עזרא. רש"י: הוא היה בן אחיו של אלימלך. כמו כן הביא רש"י את דברי חז"ל שאלימלך, שלמון אביו של בועז, פלוני אלמוני ואיבה של נעמי היו ^[1]. כולם בניו של נחשון בן עמינדב, ואף על פי כן לא הועילה להם זכות אבות כדי לכפר על יציאתם (של אלימלך ונעמי) מהארץ. **שפתי חכמים** הדגיש שמדברי חז"ל אלו משמע שעיקר חטאו של אלימלך היה יציאתו מהארץ בעוד שיטנם מדרשים נוספים אותם רש"י הביא לעיל בפירושו לפרק א' הסוברים שחטאם היה משום צרות עין. אלא שרש"י לא הסביר בפסוק זה מה היה החטא של אלימלך, אלא הוא רק רצה להראות שהם היו קרובי משפחה. **פירושי בעלי התוספות:** הוסיפו ביאור למילה "מודע", מלשון חביבות, והביאו לכך ראיה מהכתוב בבראשית יח, יט: "כי ידעתו למען אשר יצוה את בניו". בהסבר נוסף כתבו שבכתבי כתוב "מידע", אותיות "עדים", שהעידו שבעז היה קרוב של נעמי. בהמשך דבריהם כתבו שראשי התיבות של המילים "מודע לאישה איש" הינם "מלא", משום שבעז היה מלא בתורה וראי להיות בסנהדרין שהיו שם שבעים ואחד דיינים כמנין "מלא". בהסבר הקרי והכתב כתב שקוראים "מודע" עם ו' משו שהיו ששה דורות מתחילת לידת שבט יהודה ועד לבעז, ולא נדבק עימם שבט אחר. **משבצות זהב:** הביא מדברי שו"ת חתם סופר (חושן משפט קי"ב) שלמרות שבעז היה גם קרוב משפחה של נעמי, עיקר כוונת הפסוק היא להודיע לנו מדוע רות התייבמה לבעז, ויבוס שייך רק בקרבה מצד האב. **מלבי"ם:** הכתוב אומר שנעמי העדיפה להתפרנס ממתנות עניים מאשר לפנות אל בעז ולבקש ממנו לפנס אותה, היות והיא העדיפה להתפרנס ישירות מה' וגם משום שהיא התייבשה שבעז יראה איך היא יראדה מנכסיה. כבר בשלב זה נעמי התכוונה שבעז יגאל את רות, והכתוב מדגיש שנעמי לא נמנעה מלבקש ממנו לעזור לה, לא בגלל שהיא חששה שבעקבות בקשתה הוא ימנע מלגאול את רות, שהרי הוא היה מחבב את נעמי ואת בעלה והוא היה איש גיבור חיל שפירושו שהיו כלולות בו כל המעלות, כולל את מידת הנדיבות. **ר"א כהן צדק:** הסביר שלפי הכתיב כתוב "מידע" עם ו' במקום ו', משום שכל עשר השנים שנעמי הייתה בשדה מואב, בעז ביקש ממנה לשוב אל הארץ והוא יוכל לקיים בה מצווה לתת לעניים שכתוב בו עשר פעמים "אחריך". בפירוש נוסף כתב שהמשמעות היא "מי ידע" אם יהיה גואל.

מורה"ם אלשיך: לכאורה היה צריך להיות כתוב בפסוק שלאלימלך היה קרוב משפחה ומדוע כתוב שבעז היה קרוב משפחה של נעמי מצד אלימלך? אלא שיש להבין גם מדוע נעמי הסכימה שרות תלך ותלקט שיבולים, הרי לכאורה יש בזה חוסר צניעות? על כן ענה שלרות ונעמי היו שלש אפשרויות. א. שהן יפרדו על ידי שנעמי תשב אצל בעז ורות תלקט את השיבולים. אפשרות זו נדחת משום שרות ונעמי דבשו זו בזו. ב. ששתיהן יצאו ללקוט בשדה. אולם, בועז לא היה מאפשר זאת משום שהוא היה אדם גיבור חיל ויציאתה של נעמי הייתה מבזה אותו. ג. ששתיהן יישבו בבית בועז. גם דבר זה לא ניתן לעשות משום שנעמי הייתה ממשפחת אלימלך ולכן היא הייתה אמורה להיגאל על ידי הגואל. לכן, נעמי חיכתה עד שרות תרצה לצאת וללקט מתנות עניים, ונעמי אמרה לה שעדיף שהן יתקיימו ממתנות עניים בסתר מאשר לקחת מיד אדם כלשהו את האוכל. בהסבר נוסף כתב שנעמי ידעה שרות אמורה להיות אמה של מלכות, ולכן ה' יתברך גרם לכך שהיא תביא את רות אל בעז שהיה גיבור חיל שהוא אחד מתוארי המלכות ושהוא גם אמור לגאול את השדה מתוקף היותו ממשפחת אלימלך. כמו כן הסביר מדוע הגאולה באה על ידי בעז ולא על ידי אביו, כיוון שהיה צריך שיעבור מספר מסוים של דורות עד שדוד יבוא, וכך ה' יתברך חסך דור אחד של השתהות.

תרגום. ר"א כהן צדק: איש גיבור לכוף את יצרו ואיש מעלה בתורה. "חיל" בגימטריא שווה לארבעים ושמונה כנגד ארבעים ושמונה המעלות שהתורה ^[2]. נקנית בהם.

תרגום.

ודבר זה נלמד ממה שכתוב "וכה תדבקין עם נערתי". נעמי רומזת אל ישראל ויש פעמים שישראל אינם מקבלים את הברכה אפילו על ידי השרים, כפי שנעמי קיבלה את השפע רק דרך רות, הרומזת אל הקבלה מהאומות כאשר עם ישראל נמצא בגלות, ודבר שנרמז גם בטבילת הפת בחומץ שהוא ההיפך מארץ זבת חלב ודבש.

תרגום. התרגום פירש את המילה "נא" כפי שהוא בדרך כלל מפרש, מלשון "עכשיו". **הספורנו** כתב שרות אמרה לנעמי שהיא לא תצא ללקט ללא ^[3]. רשותה, ובהערות של המהדיר לפירושו כתב שלפי הספורנו פירוש המילה "נא" הוא מלשון בקשה, אולם דבריו של המהדיר אינם מוכרחים, עיין אוצר מפרשי התנ"ך על ספר בראשית באוצר המאמרים שם הרחבנו בהסבר משמעות המילה "נא" לפי הפירושים השונים. **פירושי בעלי התוספות:** "נא השדה". אם מחברים את המילים יוצא שהשדה הייתה נאה. **מורה"ם אלשיך:** היות ורות באה מזרע לוט, וכל מעשהו של לוט היה בשדה ולא במקום יישוב (שם באו עליו בנותיו) וגם מעשה יהודה ותמר היה בשדה, רצתה רות שגם דרכה ייצא הוולד בדרך זה, ונעמי אמרה שהיא באמת מוכנה לזה מתוקף היותה מזרעו של לוט. לכן מוזכר בפסוק שרות הייתה מואביה, כדי להדגיש שכל המהלך נועד כדי להביא את אותה פרידה טובה ממואב לכלל ישראל. כמו כן הסביר מדוע רות רצתה ללכת דווקא אז אל השדה. היה זה בתחילת הקציר כשלא היו הרבה קוצרים וגם הבעלים היו שם בדרך כלל, ולכן היא לא הייתה צריכה לחשוש מאנשים פחותים שיעוררו בעיות צניעות. זו גם הסיבה שרות הציעה שהיא תביא רק לקט ולא שכחה ופאה שהם מתנות עניים שניתנים בשלבים מאוחרים יותר של הקציר. משום כך היא גם אמרה שהיא תלקט מאחורי האיש כדי שהוא לא יראה אותה. אלא שרות אמרה שהיא תהיה סמוכה לקוצרים שבשדה (כפי שעולה מהשימוש שלה בלשון "אחר" שהכוונה שהוא סמוך), ואילו נעמי רמזה לה שהיא תתרחק מהקוצרים גם אם היא נמצאת מאחוריהם ולכן בליקוט של רות כתוב שהיא ליקטה "אחרי" הקוצרים. משום כך כתוב גם שהיא הלכה ורק לאחר מכן קצרה. קודם היא הלכה למקום בשדה והיא ליקטה בכיוון העיר כדי שהיא תוכל גם לראות אם מישהו יבוא אליה באופן לא צנוע. בהמשך דבריו הסביר את הפסוק על פי הקבלה שרות באה בגלגול של בתו הבכירה של לוט. **מלבי"ם:** הכתוב מפר על צדקתה של רות שלמרות שהיא הייתה בת מלכים במואב, היא לא נמנעה מללכת ללקט מתנות עניים, והיא גם לא רצתה שחמותה תלך. **משבצות זהב:** רות הייתה זו שיאה ללקט משום שנעמי לא הייתה עניה, שהרי היה לה את השדה.

רש"י. לפי פירושו "אחרי" הכוונה שהיא תלקט אחרי אותו אדם שהיא תמצא חן בעיניו. אולם **רלב"ג** הסביר ש"אחרי" פירושו אחרי שהיא תמצא חן ^[4]. בעיני האיש, אז היא תוכל ללקט, ולא דווקא אחרי האיש באופן פיזי. **אבן עזרא:** יש אומרים ש"אמצא חן בעיניו" הכוונה לבעז ואז דבריה של רות נאמרו על מי שכתוב לפני כן. בפירושו השני כתב שהכוונה לבעל השדה בלי שהיא ידעה לאיזה בעל השדה היא הולכת. לכאורה קשה על פירושו הראשון ממה שכתוב בפסוק הבא שהיא הגיעה אל השדה של בועז במקרה. **פירושי בעלי התוספות:** יש כאן רמז שרות תלקט את הגלויות, כלומר שייצא ממנה המשיח. כמו כן כתבו שאם מורידים מהמילה "ואלקטה" את המילה "לקט", נשאר "ואה", רמז לליקוט שנים עשר השבטים. בהסבר הכתוב בפסוק "אחר אשר אמצא חן בעיניו" כתבו שהכוונה אחרי שבני ישראל יחזרו בתשובה ועל ידי כך ימצאו חן בעיני ה' יתברך. בהסבר נוסף כתבו שאחרי שיבוא הקץ, אז תוכל ללקט (ובגימטריא "אמצא חן" שווה ל"קץ". **מלבי"ם:** רות הקפידה לקחת רק לקט ולא שאר מתנות עניים, היות והעניים האחרים מקפידים פחות על לקט מאשר על שאר מתנות העניים, והיא גם אמרה שהיא תקט רק בשדה שבעל השדה ירשה לה לעשות זאת. **רינת יצחק:** רות חיפשה שדה שלא יגערו בה משום שהיא עדיין לא התגיירה ולכן מבחינת ההלכה לא היה לה חלק במתנות עניים, אלא שלא מונעים מתנות עניים אלו מהגויים מפני דרכי שלום. בחלק מהפוסקים מבואר שאם כאשר בעל הבית מוחה בגוי הוא יכול למנוע את לקיחת מתנות העניים, הרי שהוא עושה זאת, ולכן רות חיפשה שדה שבעל הבית לא ימחה בה מלקחת את הלקט. בהסבר נוסף כתב שכאשר באים עניי גויים בפני עצמם והם אינם באים יחד עם עניי ישראל, מונעים מהם מלקחת, ורות באה בפני עצמה. אלא שיש להקשות על כך שאם רות באה בפני עצמה היה אסור לבעז לתת לה את מתנות העניים מכח "לא תחנם", שאסור לתת

לגוי מתנת חנים, וענה על כך על פי הגר"ז שרות הייתה גר תושב וגר תושב אינו נכלל בכלל האיסור של לא תחנם. כמו כן צריך להסביר על פי קצות החושן שמתנות עניים איננו נחשב עדיין לממון עניים עד שהוא מגיע לידי העני (אלא שבעל הבית מחויב להשאיר את הממון בשדה כדי שהעני יוכל לזכות בו), ולכן בעז לא היה מחויב למחות ברות שהיא לוקחת את הממון של עניי ישראל. כמו כן ניתן להסביר על פי הרדב"ז שסובר שמה שנאמר שנתנים לעני גוי כאשר הוא בא עם עניי ישראל לא נאמר שאסור לתת לעני הגוי בפני עצמו מפני דרכי שלום, אלא שמותר לבעל הבית לומר לגוי שיחכה לעניי ישראל שיבואו גם הם. **ר"א כהן צדק**: לכאורה היה צריך להיות כתוב "ואלקטה שבליים" ומדוע כתוב "בשבליים"? מכאן רמז ששתי שיבולים (הנרמזות באות ב') נחשבות ללקט ושלשה שיבולים אינן נחשבות לקט. **משבצות זהב**: רות אמרה את הדברים ברוח הקודש, כלומר: באותו שדה שהיא תלקט, היא תתחתן עם הבעלים שלו. בהמשך דבריו כתב שרות רצתה לקבל את מתנות העניים רק מאדם הגון ולכן היא רצתה ללקט רק בשדה שבעליה יתן לה בעין יפה את מתנות העניים.

תרגום. פירושי בעלי התוספות: "לכי" בגימטריא שווה לשישים, כנגד שישים ריבוא מישראל שמתו במדבר (לאחר חטא המרגלים) וכולם יעמדו וילכו [7]. לארץ ישראל. **רינת יצחק**: הביא מחלוקת במדרשים ובתוספות במסכת נזיר האם רות הייתה קטנה כאשר היא התגיירה או שמה היא הייתה בת ארבעים

תרגום. רש"י: הביא את המדרש ששואל כיצד רות באה חזרה אל נעמי ורק לאחר מכן ליקטה את השיבולים? הרי לכאורה היה צריך להיות כתוב [8]. בפסוק שרות באה אחרי שהיא ליקטה את השיבולים? אלא שהכונה שרות חזרה למקומה כדי לסמן את השיבולים שהיא תלך בהם כדי שהיא לא תלך לאיבוד. **ר"י קרא**: "ותלך" היינו שרות הלכה מנעמי, ואז היא באה אל השדה. **פירושי בעלי התוספות**: הכוונה שרות הלכה משדה אל שדה עד שהיא הגיעה במקרה אל השדה של בעז. "ותלך" בהיפוך אותיות "כלתו", כאשר יש רמז שרות תהיה כלתו של בעז. "ותבוא" בהיפוך אותיות "אבות", כאשר יש רמז שהיא הגיעה לכלל אבות (שהיא תוכל ללדת). בפירוש נוסף כתבו "ותלך", קודם רות הלכה לראות אם היא תמצא חן בעיני בעז ולאחר שהיא ראתה שהיא אכן מצאה חן בעיניו, רק אז היא באה וליקטה בשדה. כמו כן הם הביאו בפירושם את המדרש שאומר שרות חיפשה אנשים שהיו הגונים כדי ללכת ולקצור איתם. **הגר"א**: רות ידעה שאם היא תלקט את השדה מהתחלה לסוף, היא תגיע אל סוף השדה כאשר היא מלאה בשיבולים, ולכן היא קודם הלכה אל סוף השדה והתחילה שם ללקט כלפי תחילת השדה. **מלבי"ם**: הכתוב מספר שרות לא הייתה צריכה ללכת מרחק גדול כדי לחפש שדה לליקטו השיבולים, אלא היא מיד מצאה את השדה של בעז. **ר"א כהן צדק** כתוב "ותבוא" בכתוב מלא כדי לומר שרות ליקטה במשך ששה ימים אבל היא לא ליקטה בשבת.

רש"י. פירושי בעלי התוספות: הביאו פירוש שבעז הפך להיות בעל קרי. "חלקת" פירושו שרות הייתה החלק של בעז בכך שהיא תהיה אשתו. בפירוש [9]. נוסף כתבו "חלק - ת", בניה יהיו מלכים (חלק מלשון מלכות) בכל ארץ ישראל שהיא ארבע מאות פרסה. בפירוש נוסף כתבו שיש כאן רמז שמלכות בית דוד תתקיים עד כמעט מניין של "ונושנתם" (הגמרא אומרת שאם בני ישראל היו נשארים בארץ וחוטאים כמנין שנות "ונושנתם" לא הייתה להם כל תקנה ולכן ה' יתברך הקדים את הגלות בשתי שנים). אולם לא זכיתי להבין כיצד הדברים נכנסים ללשון הפסוק. **מוהר"ם אלשיך**: "ויקר מקרה" פירושו שרוחו של מחלו דבק ברות בדרך מקרה וגרם לה ללקט שיבולים בשדה של בעז. בפירוש נוסף כתב שהמקרה שקרה לבת של לוט קרה גם לרות. **מלבי"ם**: כאשר יש דבר שתלוי בכלל, ה' מלווה את האדם במעשיו. היות וגאולתה של רות נצרכת להקמת המלכות בישראל, ה' ליווה אותה וגרם למקרים להסתדר שהיא תגיע אל השדה של בעז. **רינת יצחק**: היות ורות עדיין לא התגיירה, צריך לומר שאומות העולם נמצאים תחת המזלות ולכן המזל הוביל את רות אל בעז שדהו של בעז.

[10]

פירושי בעלי התוספות: כתוב "קוצרים" בכתוב מלא עם ו' כדי לומר שבעז לא היה בא אליהם בשנת שמיטה, אלא רק בשש השנים שמותר לעבוד את [11]. הקרקע. כמו כן כתבו שהקוצרים היו מלאכים (אם כי לא מצאנו זאת בחז"ל). בפירוש נוסף כתבו שכתוב ארבע פעמים לאורך הפסוקים "קוצרים" בכתוב מלא עם ו' משום שהקוצרים היו עובדים נאמנים שהרי הם לא דיברו עם רות בכלל למרות שהיא הייתה יפה מאוד או משום שהם היו נזהרים בכל ארבע מתנות עניים. כמו כן הסבירו את הברכה משום שהיה מנהג לברך את כל מי שקצר את השדה והשאיר מתנות עניים. בהסבר נוסף כתבו שבעז הזכיר את שם ה' והוא אמר לקוצרים שהם התכוונו לעשות מצווה בהשארת מתנות עניים, והם ענו לו שכוונתם הייתה כדי שתתברך השדה שלו. בהסבר נוסף כתבו שמי שהקוצרים רומזים לצדיקים שמקבלים את שכרם לאחר שהם זרעו ועשו מצוות, ואז יבואו גם גירי הצדק לקבל, והמלאך (בפסוקים רמוז בבעז) הממונה ישאל מהם אותם גרים שמגיעים לקבל את שכרם למרות שהוא יודע מיהם.

אבן עזרא. רס"ג: משמעות הברכה "יתן לכם ה' כח". **מלבי"ם**: הביא את דברי הגמרא בברכות סג,א שבעז ובית דינו שתקנו שיהיו שואלים בשלום [12]. חברו בשם ה'. תקנה זו תוקנה דווקא באותו הזמן מכיוון שהיה זה דור ששופט את שופטיו ובית הדין רצה להטמיע בלב האנשים שה' רואה כל דבר שהם עושים. כמו כן מסביר המלבי"ם שזו הייתה הפעם הראשונה שמישהו נהג על פי תקנת בית הדין, משום שרק עכשיו הגיע בעז מבית לחם ונהג בפעם הראשונה לפי התקנה. אולם, עיין **רשב"ם** שהביא גם הוא את דברי הגמרא בברכות וכתב שאין זה פשוטו של מקרא. **פירושי בעלי התוספות**: בעז ידע שבגלל שהתבואה שלו, הוא לא יוציא שם שמים לבטלה ולכן הוא פתח "ה' עמכם", אך הקוצרים חששו שיזכירו שם שמים לבטלה ולכן הם קודם ענו "יברכך" לפני שאמרו את שם ה'. כנראה שצריך לומר בדבריהם שגם אם בעז לא היה מסיים את ברכתו, עדיין לא היה נחשב שהוא הוציא שם שמים לבטלה משום שהוא גרם לשם שמים לחול על שדהו. בהסבר נוסף כתבו שבעז אמר לקוצרים שאם הם נתנו מתנות עניים, אזי ה' יהיה עימם, והם ענו לו שהם נתנו את כל המתנות ולכן ברור שה' יברך אותו. **ר"א כהן צדק**: בעז בירך את הקוצרים שהשמש לא תזיק להם כמו שנאמר "יוםם השמש לא יכבה" ובמזמור זה כתוב שורש ש.מ.ר שש פעמים, כדי לשמור אותם מקטב מירי שהולך שש שעות ביום. כמו כן בעז פתח באמירת שם ה' והם סיימו את "דבריהם בשם ה' כפי הדין שכאשר אדם אומר לחברו "שלום עליכם" חברו עונה לו "עליכם שלום".

מוהר"ם אלשיך: הכתוב מדגיש שהנערים ענו לו - לבעז, היות והם ידעו שהוא אינו מקפיד על תשובתם. לו היה מדובר באדם רגיל, היה אסור להם [13]. לענות לו מצד היותם חייבים לעבוד לבעל הבית, כפי שעשה אבא חלקיה. כמו כן לומדים מתשובתם שצריך להוסיף על ברכתו של אדם שמברך, משום שבעז בירך אותם רק שה' יהיה בעזרתם, ואילו הם ענו שלא רק שה' יהיה בעזרתו, אלא שהוא גם יתברך מאת ה'. בפירוש נוסף כתב שהם ענו לו שהם לא ראוים לברך אותו ולכן הם אמרו לו שה' יהיה זה שיברך אותו. כמו כן כתב שבעז לא שאל בשלום רות כאשר הוא דיבר אל הנערים, אלא לאחר שהוא שאל בשלום כל הנערים והפך אותם לעיקר הנושא, הוא שאל בשקט את הנער שהוא סמך עליו שהיה ממונה על שאר הנערים מיהי הנערה.

[14]. **אבן עזרא. רס"ג**: משמעות הברכה "ה' יתמיד שלומך".

תרגום. רשב"ם: תפקיד הנער היה לזרז את הקוצרים. **ר"א כהן צדק**: בכל מקום במקרא שבו כתוב "נער", הכוונה לאדם זריז, כפי שנאמר לגבי יוסף [15]. ולגבי יהושע בן נון. כמו כן כתב שהנערים אמרו לבעז את השבחים על רות שהיא הקפידה מאוד על הצניעות לאורך כל הזמן שהיא הייתה איתם, ושהם עדיין לא יודעים אם היא אילמת או מדברת.

רש"י וכתב שרות הייתה מקפידה שאם היו שלושה שיבולים היא לא הייתה לוקחת אותם לעצמה משום שאין זה לקט וכשהיא הייתה יושבת מלקטת [16]. שיבולת עומדת היא הייתה זאת בעמידה וכאשר היא הייתה מלקטת שיבולת שוכבת היא הייתה לוקטת אותו בישיבה כדי שהיא לא תתכופף ויהיה בכך משום חוסר צניעות. **אבן עזרא:** בעז חשב שרות היא אשת איש או משום שהיא הייתה לבושה בלבוש שלא התאים ללבוש שהיה נהוג באותו זמן בארץ ישראל או שפניה היו שונות משום שהיא לא הייתה מארץ ישראל. **ספורנו:** בעז חשב שרות נשלחה על ידי אנשים שאינם מהוגנים כדי להכשיל את הקוצרים ולכן הוא בירר מי היא. **ר"י קרא:** בעז גער בנערו ושאל אותו כיצד נתן לרות להיכנס לשדה ולהתחיל ללקט. הנער ענה לבעז שגם רות באה בגלל שהיא הייתה קרובה של נעמי. **פירושי בעלי התוספות:** רות ישיבה בצד הקוצרים והיא הפכה את פניה לצד מאחורי בעז, וכאשר בעז ראה בה כזו צניעות הוא שאל מיהי. **רינת יצחק:** הביא את המדרש (שבת קיג,ב) שבעז ראה דבר צניעות ברות שהייתה מלקטת רק שתי שיבולים וכאשר הייתה רואה שלוש שיבולים, לא הייתה מלקטת אותן משום שהן אינן בכלל לקט, ושאל על כך: הרי כל העניים מלקטים רק שתי שיבולים ואם כן מה היה מיוחד ברות? וענה על פי המהרש"א במסכת שבת שלפי בית הלל, כאשר יש אשה שיש בה שלש תכונות: גר, יתום ואלמנה, גם לפי בית הלל מותר ללקט שלוש שיבולים, ואם כן רות נמנעה מלקט שלוש רק משום שהיא עדיין לא התגיירה ובעז התרשם מכך. אלא שלפי השיטה שרות לא התגיירה לפני שהיא התחתנה עם מחלון, היא לכאורה לא הייתה אלמנה, שהרי לא חלו בה קידושין, וצריך לומר שזה גופא מה שבעז התרשם ממנה, שהיא הבינה שהיא לא באמת אלמנה משום שהיא לא התגיירה לפני נישואיה למחלון. **מוהר"ם אלשיך:** בעז שאל בכונה "למי הנערה" משום שהוא רצה שהנער ידע שהוא לא יחטא באשת איש, ולכן שאל למי רות נשואה. בפירוש נוסף כתב שבעז שאל את הנער מיהו הראוי לשאת את הנערה הזו משום שיש בה צדקות מיוחדת. בעז חשב שאולי זו הפרידה הטובה שצריכה לבא ממואב, אך הוא לא ידע אם רות התנהגה בצניעות גם לפני שהיא הגיעה אל השדה, ולכן שאל את הנער למעשה. הנער חשב שהוא אומר דברי גנאי על רות (שהיא מואביה ושהיא עניה שמלקטת את השיבולים), אך דווקא מתוך שהנער התכוון לגנות את רות והוא לא הטיל שום דופי בצניעותה או בצדקותה, למד בעז שרות התנהגה כך גם לפני שהיא הגיעה אל השדה. **מלבי"ם:** בעז חשב שרות הינה בת של אחד מהקוצרים שגירש את שאר הקוצרים כדי שבתו תוכל ללקט לבד, ולכן שאל את הנער מיהי. **משבצות זהב** בשם רמ"ד ואלי הקשה: האם שאר הבנות לא ליקטו באופן צנוע? וענה על כך שבדרך כלל העניים אינם שמים לב בדיוק למה שהם עושים משום שהם כל כך עסוקים במילוי צרכיהם הבסיסיים, ואילו רות התנהגה ביישוב הדעת והקפידה על כל דבר שהיה צריך להקפיד, ובעז התפעל מכך. בשם הספר ימי רצון כתב שרות הייתה לכאורה אמורה להיות טבועה בגזל ועריות, הן משום שהיא הייתה עניה והן משום שהיא הייתה נצר ללוט שהיה טבוע בעבירות אלו (ומשום כך הוא בחר לשבת בסדום), ובכל זאת רות התגברה על כך ולכן בעז ראה עמוד של קדושה וטהרה ושאל מי חינוך אותה כך, ונערינו ענו לו שנכון שרות נערה מואביה, אך נעמי חניכה אותה לכך. כמו כן כתב שהמדרש הדגיש את המעשים הרעים של שאר הלוקטים כדי לומר שרות לא השופעה מהם חברתית. זו גם הסיבה שה' גלגל את הדברים שרות באה עם ערפה. על ידי כך רואים שרות לא הושפעה לרעה מערפה ולא חזרה איתה וכך היא זכתה למלכות

תרגום. פירושי בעלי התוספות: בכל מקום שכתוב "נער", הכוונה לאדם זריז וממונה כפי שנאמר לגבי יהושע ויוסף (עיין לעיל בפסוק ה' בהערות שם [17]). הבאנו את הדברים בשם ר"א כהן (צדק). **מוהר"ם אלשיך:** לפי פירושו (כפי שכתוב לעיל) שהנער התכוון לגנות את רות בדבריו, הסביר שהשורש ע.נ.ה בפסוק זה כוונתו לאמירה בקול רם, היות והנער רצה לספר את גנותה לפני כולם. לא כתוב בפסוק זה "נערו" (בניגוד לספוק הקודם), היות ובתחילה בעז לא חשב שהנער יחשוד בו שהוא רוצה את רות ולכן כתוב שהוא היה נערו של בעז, הנער המיוחד לו ואיש סודו. אולם הנער כן חשד שבעז רוצה את רות וניסה למנוע ממנו את קרבתה משום שחשב שהיא לא ראויה לו, הן בגלל מוצאה והן בגלל גילה הצעיר ("נערה מואביה"). לכן כתוב "נער" כיוון שהיא כבר לא היה נחשב ממש לאיש סודו של בעז כפי שבעז חשב בתחילה. משו כך הסביר גם הנער שרות חזרה עם נעמי. הוא רצה לומר לבעז שמחלון מת בגלל שהוא נשא את רות באיסור. כמו כן הסביר שרות התחכמה ואמרה שהיא רוצה ללקט עכשיו שיבולים מצד לקט, וכך לא יבדקו אותה ועם הזמן היא

תרגום. רינת יצחק: הוכיח מדברי התרגום שתרגם "דתבת ואתגייירת" שרות באמת התגיירה. לשיטת התרגום רות לא התגיירה לפני שהיא נישאה [18]. למחלון אלא רק לפני שהיא חזרה לבית לחם. אלא שקשה על התרגום שכתב בתרגומו לפסוק ח' שבעז אמר לרות שלא תלך לאומה אחרת, ואם רות כבר התגיירה, בעז לא היה צריך לומר לה זאת. **ספורנו:** הנער אמר שרות התגיירה, אלא שהגיר שלה לא היה גיר טוב משום שהוא לא היה בבית דין, וזה חלק מדברי הגנאי של הנער. **פירושי בעלי התוספות:** "השבה עם נעמי", כאשר מצרפים האות השניה מכל מילה יוצרת את המילה "שמע", היות ורות באה לכלל ישראל כדי לייחד את ה'. **מוהר"ם אלשיך:** הנער אמר שרות מואביה על מנת לגנות אותה משום שהוא חשב שהיא שיקרה כאשר היא אמרה בפסוק כ"א שבעז אמר לה להצטרף לנערים כאשר בעז באמת אמר לה להצטרף לנערות. אלא שבעז אמר שתצטרף לנערות על דרך הרמז והוא באמת התכוון שהיא תצטרף לנערים. האלשיך מוכיח בדבריו שבעז אמר לרות שבשדה הראשונה באמת היו מספר נערות ובעז רצה שרות תצטרף אליהן. אולם בשדות האחרים ברור שהיו רק נערים שליקטו ולכן הוא גם הזהיר את הנערים שלא ליגוע בה כפי שכתוב בפסוקים הבאים. **מלבי"ם:** הנער אמר שלא היה מי שגירש את הקוצרים האחר ורות איננה קשורה אל קוצרים אחרים, אלא מדובר בנערה שבאה ממואב, ולמרות זאת הוא נתן לה ללקט משום שהיא חזרה עם נעמי והיא התגיירה ולכן מגיע לה לקט. **ר"א כהן צדק:** הנער אמר שרות התגיירה בבית לחם ולאחר מכן חזרה למואב על מנת לנסות לגייס את הוריה, ולאחר שלא הצליחה, חזרה לבית לחם פעם נוספת. **משבצות זהב:** בכתוב לא מסופר מי היה הנער שזלזל ברות, אך צריך לדעת שזו טבעה של מלכות ובית דוד שיש רבים הקמים כדי להפריע למלכות זו ולזלזל בה.

רש"י [19].

תרגום. רש"י כתב שיש בדבריה של רות שתי מתנות עניים: "ואלקטה" היא לקט ו"אספתי" היא שכחה. ראה בהערות לביאורנו בפסוק ב' שם הבאנו [20]. את דברי האלשיך שהסביר שרות לקחה בכוונה רק את הלקט ולא את השכחה והפאה. **פירושי בעלי התוספות:** ההליכה אחרי הקוצרים מסמלת את קבלת שכר המצוות ושכר הצדיקים. **מלבי"ם:** הנער אמר לבעז שרות ליקטה רק את הלקט, וכל העומרים שהוא רואה אינם עומרים שהיא ליקטה מהשיבולים הרגילים, אלא את כל שיבולי הלקט היא אספה ועשתה מהם עומרים. הנער גם הסביר שרות הצליחה לאסוף כמות כזו של שיבולים משום שהיא עבדה מהבוקר ולא נחה לרגע עד עתה.

תרגום. אבן עזרא: הדגש של הנער הוא שרות התעסה רק בליקחת השיבולים ולא בשום דבר אחר, כדי שלא יבוא לחשוד בה על צניעותה. **ר"י קרא:** [21]. מהבוקר ועד עתה היא הספיקה ללקט רק מעט ולכן אין לך להקפיד על מה שנתתי לה להיכנס לתוך השדה. **ספורנו:** רות רצתה להקדי ולקחת את כל השיבולים בלי שאף אחד אחר יזכה בהם ולכן היא הקדימה והגיעה בבקר. זו גם הסיבה שהיא לא ישיבה בשעת הלקט. **פירושי בעלי התוספות:** "ותעמוד", עם ו', רמז לשש שעות שהיא כבר קצרה עד עכשיו. הגימטריה של המילים "ותבוא ותעמוד בבוקר" הוא אלף ורץ, והכוונה לכנסת ישראל שנמצאת בגלות עד זמן אלף רץ. "ועד עתה", סוף התיבות הם האותיות דה, בא"ת ב"ש האותיות קץ. בפירוש נוסף כתבו שהכוונה שהכוונה לכנסת ישראל שעמדה ושהתה בתפילת השחר מהבוקר ועד לחצות היום. בפירוש נוסף כתבו שבמועד צריך שיהיה חציו לכם וחציו לה, ולכן כתוב "ותעמוד" עם ו', לומר שעד שעה שישיית שהוא חצות היום (ותעמוד אותיות מועדות). בפירוש נוסף כתבו שיש כאן רמז לבני ישראל שעומדים בתפילת יום הכיפורים מבוקר ועד ערב (ז"ה שעות, שנים עשר שעות), "מאז הבקר" בגימטריא שווה ל"הכיפרים", ויום הכיפורים נקרא שבת. **רינת יצחק:** מכאן הוכחה שדין לקט ושכחה איננו כדין פאה, שהרי מחלקים את הפאה רק שלוש פעמים ביום, ואילו רות ליקטה את הלקט לאורך כל היום כולו. לשיטת הראשונים שסוברים שדין לקט כדין פאה

יש לומר שבזמנה של רות עדיין לא תיקנו את הקתנה לחלק את מתנות העניים רק שלוש פעמים ביום. בשם רבו הגר"ד סולביצ'יק כתב שהתקנה הייתה לתת לעניים להיכנס לשדה רק שלוש פעמים ביום, אבל לאחר שהעני כבר נכנס אל השדה, מותר לתת לו ללקט כמה שהוא רוצה. אלא שהרינת יצחק דחה את דבריו משום שהתקנה היא כדי שבעל הבית יהיה בשדה, וחז"ל תיקנו את הדין הזה כדי שבעל הבית לא יהיה מחויב לעמוד כל היום בשדה, ואין זה מועיל אם העניים נכנסו לפני כן לתוך השדה.

מלבי"ם. רס"ג: הכוונה שרות לא חזרה לשבת בביתה אפילו מעט. **ר"י קרא:** הכוונה שרות ליקטה מעט כיוון שהיא הייתה צריכה את השיבולים הללו.^[22] לצורך ביתה. **פירוש בעלי התוספות:** ז"ה רמז לשנים עשר השבטים מעת שכבשו את הארץ ועד שגלו, ושהיו ארבע מאות וארבעים שנה בארץ ישראל בתקופת בית המקדש השני (בעלי התוספות נקטו במספר שונה ממספר השנים שהיה מקובל בחז"ל המונים ארבע מאות ועשרים שנים לבית המקדש השני, ויתכן שכוונתם לתקופה שמתחילה מעת שהתחילו לבנות את בית המקדש השני בימי זרובבל. עיין אוצר מפרשי התנ"ך לספר עזרא, אוצר המאמרים, מאמר א') שבגימטריא שווה לסופי התיבות של המילים "זה שבתה הבית מעט" (עם הכולל). בפירוש נוסף כתבו שנעמי יושבת בבית ויש לה רק מעט שהרי היא נזקקה לשיבולים שהביאה רות. בפירוש נוסף כתבו שרות התבטלה ממעט המלאכה שהיה לה לעשות בבית כדי ללקט את השיבולים. **ר"א כהן צדק:** שבתה מלשון שיבה. מה שהיא אוספת יהיה בשביל נעמי הזקנה שנמצאת בבית.

תרגום. ספורנו: הרי את שמעת שהשדה שייך לי ולכן אני אומר לך להישאר בשדה זו. **מוהר"ם אלשיך:** בעז פנה לרות ואמר לה שהיא שמעה את^[23] דבריו של הנער שרצה לגנות אותה בכל זאת היא שתקה ולכן קרא לה "בית" מאחר ועל ידי שתיקתה הוא הכיר שיש בה מידות טובות. אולם, הוא אמר לה שאם היא תלך לשדה אחר, ייתכן ויאמינו לדברי הגנות של הנער ולכן הוא ממליץ לה להישאר וללקט רק בשדה שלו. **מלבי"ם:** בעז אמר לרות שהוא שמע שהנער לימד עליה זכות ולכן יעץ לה שלא תלקט בשדה איר, שמא שם לא ילמדו עליה זכות כמו כאן. **ר"א כהן צדק:** "הלוא" בכתוב מלא עם ו'. בעז רמז לרות שבתורה כתובים שישה פסוקים שמזהירים להשאר מתנות עניים בשעת הקציר.

תרגום. ר"א כהן צדק: "ללקט" נכתב בכתב חסר ולא כתוב ו' היות ובעז אמר לרות שאם היא תלך ללקט בשדה של אדם צר עין, היא תגרום לו לעבור^[24] על שישה פסוקים העוסקים בחיוב מתנות עניים.

אבן עזרא. תרגום: בעז אמר לרות שלא תלך לעם אחר. **ספורנו:** בעז אמר לרות שלא תחזור לביתה לאכול ולשתות תוך כדי הקציר. **מוהר"ם אלשיך:**^[25] בעז אמר לרות שאפילו לא תעבור מקום בשדה שלו, כדי שלא יחשבו שהיא התייחסה לדברי הגנאי שאמר הנער. בהסבר נוסף כתב שבעז אמר לה שלא תחשוב שיהיה לה טוב יותר בשדה אחר אצל אדם שהיא לא מצאה חן בעיניו כדי שלא יחשדו בה, מאשר להישאר בשדה שלו מאחר והיא מצאה חן בעיניו. בהסבר שלישי כתב שרק בשדה זו היא תוכל למצוא נערות ולהצטרף אליהן ובשדות האחרות היא לא תוכל למצוא אותן. **מלבי"ם:** בעז אמר לרות שלא תעבור אפילו לשדה אחר ששייך לו, שמא הממונה שם יתנכל אליה.

אבן עזרא. מלבי"ם: בצד אחד של השדה ליקטו נערים ובצד השני ליקטו נערות ובעז אמר לרות להישאר בצד של הנערות. **ר"א כהן צדק:** "נערת"י.^[26] כתוב ללא ו' כדי לומר שיש שישה חודשים בין נערות לבגרות. **משבצות זהב:** בגלל שרות דבקה בנעמי (א,יד) היא זכתה שבעז ידבק בה. עיקר החטא של עמון ומואב הגיע מכך שלוט עזב את אברהם. כאשר רות דבקה בבני אברהם (בניגוד לגיסתה ערפה), היה יסוד להתיר אותה לבא בקהל ישראל.

תרגום. רס"ג: בעז אמר לרות לברוך באיזה שדה היא רוצה ללקט. **ר"י קרא:** העניינים והלך של כות מהינה אמרי המוצרית בכל עודה. נוהת ילכו.^[27]

כלפי רות שאמרה בשם בעז שהיא תצטרף לנערים, כאשר בעז אמר באמץ שהיא תצטרף לנערות, עיין שם. בפירוש בפסוק זה כתב האלשיך שמצאנו במספר מקומות במגילה שהכתוב משתמש בלשון זכר במקום לשון נקבה וההיפך, ובכל מקום הוא נדרש (ראה לדוגמה לעיל א,יט ובהערות לביאורנו שם). לכן גם ניתן לומר שאצלנו כתוב "אחריהן" במקום אחריהם". אולם, לכאורה קשה על דבריו שהרי יש הבדל ברור בין הפסוק אצלנו לבין הפסוקים האחרים. אצלנו כתוב במפורש שבעז אמר לה להצטרף לנערות ולא מוזכרים באף מקום בפסוקים אלו שהוא חשב לצרף אותה לנערים. כמו כן כתב שבעז רמז בצלע זו של הפסוק שרות תלך בשדה רק לאחר שהקוצרים יתרחקו ממנה ויתחילו לקצור כדי שהם יהיו עסוקים ולא ישימו לב אליה.

תרגום. מלבי"ם: בעז אמר לרות שאיננה צריכה לחשוש שהנערים יכעסו אם היא תתרחק מהם בשעה שהיא תלקט עם הנערות משום שהוא ציווה^[28] אותם שלא יתנכלו אליה. **רינת יצחק:** למרות שלכאורה לא אמורים הנערים לגעת באף עני, כאן היה צריך ציווי של בעז משום שרות עדיין לא התגיירה, וזכאותה במתנות עניים היה רק מפני דרכי שלום, ולכן אמר לנעריו שלא למנוע ממנה את הלקט משום דרכי שלום או שלא למנוע ממנה מללקט עד שיבואו עניי ישראל נוספים. בהסבר נוסף כתב על פי המנחת חינוך שבגלל שרות הייתה מואביה ויש עדיין איסור לדרוש שלומם וטובתם (ואיסור זה נאמר גם על הנשים המותרות לבא בקהל), ולכן בעז אמר להם שנתנית מתנות עניים לרות איננו נכלל בכלל האיסור של דרישת שלומם וטובתם.

תרגום. ר"י קרא הסביר שהעניים האחרים שהיו יוצאים אל השדה ללקט היו אסורים לשתת מהכלים ובעז נתן רשות מיוחדת לרות לשתות משם. **רש"י**^[29] כתב שאם רות תהיה צמאה היא יכולה ללכת ולשתות מהמים שהנערים שאבו. **בשפתי חכמים** הסביר שהיה קשה לרש"י שבעז אמר לרות שהיא תהיה צמאה בוודאות, הרי ייתכן שהיא לא תהיה צמאה. לכן רש"י הוסיף את המילה "ואם". **מוהר"ם אלשיך:** בעז אמר לרות למנוע בעיות צניעות ואם היא תהיה צמאה, שלא תבקש מהנערים לשתות, אלא היא תלך לבד ותיקח מים. **מלבי"ם:** היה בור מים בשער העיר בית לחם, והמים בו היו טובים מאוד, והנשים לא היו יכולות לקחת משם מים היות והסנהדרין היה שם. בעז אמר לרות שהיא יכולה לשתות מהמים ששאבו שם לנערים. **רינת יצחק:** הסביר את דברי בעז שרות תיקח ממה ששאבו הנערים בשני אופנים. א. משום שרות הייתה מואביה ואסור לדרוש שלומם וטובתם לעולם, ולכן הוא אמר ששנים אינן נכללות בכלל איסור זה. ב. משום שמפרנסים עניי עכו"ם רק בגלל דרכי שלום, ובנתנית רשות לשתות ממה שהנערים שאבו אין משום דרכי שלום, ובעז אמר שבגלל שהיא כבר הייתה גר תושב (כדברי הגר"ז), אזי החסד שעשים עמה איננה רק בגלל דרכי שלום, ולכן מותר לה לשתות משם. **ר' עובדיה מברטנורא:** רואים בדבריו של בעז שלפעמים קרא להם נערים ולפעמים נערות (כמו בפסוק הקודם). הנערים הם הרמז שמקבלים את השפע האלוקים דרך השרים, ויש מהם שמשפיעים ולכן הם נקראים בלשון זכר ויש מהם שמושפעים ולכן הם נקראים בלשון נקבה. **ר"א כהן צדק:** כתוב "וצמת" וקוראים "וצמית" עם ו', כדי לרמז שלפני יום הכיפורים צריך לצום עשרה ימים, כאשר יום הכיפורים נחשב לאחד מהימים הללו. **משבצות זהב:** כיוון שכל הכתוב כאן אירע בפסח, ממילא בעז רצה שהיא תשתה רק מהכלים שלו שאין חשש שנפלו בהם חמץ.

תרגום. ראה ברכות לד,ב שכל קידה היא התכופות עם הראש והשתחוואה היא פישוט ידיים ורגליים.^[30]

תרגום. מוהר"ם אלשיך: בדרך כלל כאשר משהו שאול אדם אחר "מדוע" או "למה", הוא מתכוון לשאול את האדם שכנגדו מדוע הוא עשה דבר רע.^[31] אולם, כאן רות שאלה "מדוע" על דבר טוב משום שהיא אמרה שהיה ראוי שבעז יסכים עם דברי הנער שאמר עליה דברי גנאי ובמקום זאת הוא דאג לה. בהסבר נוסף כתב שרות אמרה לבעז שיתכן שהוא חושב שבגלל שהוא הסיק מכך שראה בה סימני צניעות שהיא האישה המואביה שאמרה להצטרף לישראל, אך לדעתה ניתן להסביר את סימני הצניעות בכך שהיא אישה נכריה ויש לה מנהגים שונים, ומספיק לה שיתייחסו אליה שלא כמו אישה נכריה.

תרגום והוסיף שרות אמרה לו שהיא מהעם המואבי שאסור לו לבוא בקהל ה'. **רלב"ג**: לפי שיטתו והפרשנים האחרים (אבן עזרא וגם אחת הדעות [32]). בזהר) שרות התגיירה לפני שהיא באה עם נעמי לבית לחם, כוננת הדברים היא שרות אמרה שלמרות שהיא התגיירה, היא עדיין במקור מעם זר ולכן היא לא מבינה מדוע היא מוצאת חן בעיני בעז. **מלבי"ם**: רות אמרה לבעז שיכולות להיות שתי סיבות שמישהו ימצא חן בעיני מישהו אחר: או שהוא ראה דבר טוב באותו אדם או שהוא מכיר את משפחתה. על האפשרות הראשונה שאלה רות מה היא עשתה שגרם לה למצוא חן בעיני בעז ועל האפשרות השנייה היא אמרה שהדבר לא ייתכן משום שהיא נכריה. בעז ענה לה שהוא שמע את כל החסד שהיא עשתה עם נעמי והדבר מורה שיש לה מידות טובות היות ובדרך כלל כלה שונאת את חמותה, וגם על כך שהיא התגיירה לשם שמים. **משבצות זהב**: מציאת חן היא ללא סיבה. רות לא הרגישה שהיא עשתה דבר כדי להיות ראויה ליחס כזה מצד בעז. כמו כן הסביר שרות אמרה שבגלל שהיא מעם נכרי, אסור לבעז לעשות איתה חסד, משום שיש בכך עבירה של "לא תחנם". בעז ענה לה שבגלל שהיא התגיירה, והיא מותרת לבא בקהל (על פי הדין של מואבי ולא מואבית), חל עליה דין של יהודי ומותר לו לעשות עמה חסד. משום כך כתב התרגום שבעז אמר בדבריו שמותר לה לבא בקהל (ובלי הסבר זה אין דברי התרגום מובנים).

תרגום. מוהר"ם אלשיך: בעז הרים את קולו בכוונה באופן שכולם ישמעו את דבריו [33].

תרגום והוסיף עוד שבעז אמר לה שנאמרו לו דברי חכמים שהגזירה הייתה רק שהזכרים במואב לא יבואו בקהל ה' ואילו לנקבות מותר לבוא בקהל ה' [34]. וכן שנאה עליו בנבואה שעתידיים לצאת ממנה מלכים ונביאים בזכות מה שהיא עזרה לנעמי. **ר"י קרא**: כתוב פעמיים השורש ה.ג.ד. משום ששני דברים נאמרו לבעז. הראשון שרות עזבה את אביה ואמה, והשני שהיא עזבה את הארץ שבה היא נולדה. לו לא היה לרות אב ואם כשהיא יצאה ממואב, היה ניתן לתלות את הצטרפותה לעם ישראל בכך שהיא רצתה להתפרנס מישראל. לו רות הייתה יוצאת מארץ אחרת ולא מארץ מולדתה, הוא היה תולה את יציאתה בכך שהיא רוצה להתחתן עם אדם מישראל. אולם עכשיו לא ניתן לתלות את יציאתה בצורך שלה בפרנסה שהרי הוריה יכולים לפרנס אותה, וגם לא ברצון שלה להינשא שהרי היא הייתה יכולה להתחתן בתוך עמה. **רינת יצחק**: רות אמרה שהיא נכריה ולכן אסור לו לתת לה לשתות ממה שהנערים שאבו, שהרי אסור לעשות חסד חנים עם גוי, ועל כך ענה לה בעז שאין זה חסד חנים, אלא תמורה על החסד שהיא עצמה גמלה עם נעמי. לפי השיטה האומרת שרות הייתה גיורת או גר תושב, צריך לומר שהיא שאלה את בעז מדוע היא מצאה חן בעיניו, הרי אסור לדרוש שלומם וטובתם של המואבים, ועל זה ענה לה שנשים אינן בכלל האיסור. בהסבר נוסף כתב שרות אמרה שלכאורה הגיור שלה איננו מועיל היות והיא לא התגיירה לשם שמים וגם בעז לא יכול לישא אותה משום שבית הדין הגדול לא יתן לאשה מואבית להתגייר ועל כך ענה לה בעז שהגיור שלה היה לשם שמים וגם שבית הדין הגדול יתן לה להתגייר משום שהאיסור איננו חל על נשות מואב. עצם זה שבעז ידע שמלכים עתידיים לצאת מרות (כפי שכתוב בתרגום), מראה שהיא גם הייתה ראויה לבא בקהל. **ר"א כהן צדק**: נאמר פעמיים שורש ה.ג.ד. כדי לומר שנאמרו לבעז הדברים בבית והם נאמרו לו גם בשדה. **מוהר"ם אלשיך**: בעז אמר לרות שנאמר לו על החסד שהיא עשתה עם חמותה, אבל אף אחד לא אמר את הדברים לנער ולכן הנער חשב שהיא לא ראויה לו. כמו כן בעז ענה בדבריו על דבריו של הנער. הנער אמר שרות מואבית ולכן היא איננה ראויה לו, ובעז אמר שרות עשתה חסד עם חמותה בניגוד לדרך הטבע (שהכלה והחמות אינן מסתדרות), ולכן ברור שאין לה תכונות של מואבים שאינם גומלים חסד. **משבצות זהב**: מוכח מהתרגום כאן שרות זכתה שייצאו ממנה מלכים בזכות החסד שהיא עשתה עם נעמי, וזאת למרות שמתחילה היא הייתה מיועדת לכך, אבל ללא החסד שהיא הייתה עושה עם נעמי, לא היה הייעוד שלה יכול להתקיים. כמו כן כתב שבעז לא הזכיר בדבריו שהוא גואל שלה למרות שזו גם הייתה יכולה להיות סיבה ליחסו אליה משום שהוא רצה להדגיש שכלל ישראל צריך לחשוב את הדברים האלה על רות ולא רק הוא.

תרגום והוסיף שרות עזרה גם את העובדה זרה. **רמ"ג** כתב שהכוונה שרות עזרה את דת אימה ואביה והצטרפה אל עם שהיא לא הכירה את דתו [35].

תספד בצרכיה - על זה אמר שהיא עזבה את אביה שטיפל בצרכיה. ב. בגלל שרות הייתה מחוברת חנעמי. על זה אמר בעז שרות הייתה מחוברת לאמא שלה ובכל זאת היא עזבה אותה. ג. לשנות מקום כדי לגוון מקומות, ועל זה ענה בעז ואמר שארץ מואב מספיק גדולה ולכן היא הייתה יכולה למצוא מקום במואב והיא לא הייתה צריכה להגיע עם נעמי לארץ ישראל כדי לשנות מקום. ד. כדי שנעמי תפרנס אותה ועל זה אמר בעז שרות הגיעה אל מקו שהיא לא הכירה ושהיא מתפרנסת ממתנות עניים ולא מנעמי. גם על דברי הנער שרמז שייתכן שקרה לה מקרה לא צנוע כשהיא הייתה בדרך אמר בעז שרות הלכה בדרך מצווה ולכן ברור שלא באה עליה תקלה. בעז לא היה צריך לענות על טענתו של הנער שרות התכוונה לקחת יותר שיבולים ממה שמותר לקחת כלקט, שהרי מהבוקר רות לקחה רק את שיבולי הלקט ואם כן ברור שהיא לא התכוונה לקחת יותר ממה שהיה מותר לה, אחרת כבר עכשיו היא הייתה מלקטת יותר.

תרגום. אבן עזרא: בעז אמר לרות שהיא לא ידעה איך זה לגור בתוך העם היהודי (כיוון שאת העם היהודי עצמו היא הכירה קצת, שהרי היא התחתנה עם מחלון) [36].

תרגום. ר"י קרא: היות ואדם שיוצא מארץ מולדתו מפסיד דברים (פרנסה, אדם להתחתן איתו), בעז איחל לרות שה' ישלים לה הכל משום שהיא באה לחסות תחת כנפי השכינה. **מלבי"ם**: צלע זו נאמרה כנגד החסד שעשתה רות עם נעמי והצלע הבאה המדברת על המשכורת נאמרה כנגד הגירות שרות הגיירה, ולכן נאמר שם "אלוקי ישראל" מצד שה' משגיח על הגרים. כמו כן הסביר לפי פירוש המילים בין פועל לבין שכיר. פועל מקבל שכר על פעולתו לעומת שכיר שמקבל שכר על הזמן שהוא הושכר אפילו אם לא יעשה מעשה. לכן, כנגד החסד שמהווה פעולה אמר לה בעז "פעלך" וכנגד הגירות שייתכן שבאמת ייצא שהיא לא תעשה אף מצווה לאחר שהיא תתגייר אמר לה בעז "משכרתך". בפירוש נוסף כתב שרוב האנשים מצפים לשכר על עשיית המצווה ולכן בעז אמר שהוא מאחל לה שה' ישלם את פועלה, אולם האמת היא שעצם הזכות לעשות את המצווה היא היא השכר, ועל זה אמר בעז ששכרה הוא עצם התגיירותה וכניסתה תחת כנפי השכינה.

תרגום. אמרי יוסר: לכאורה קשה, שהרי ברור שה' יתן שכר לרות את שכרה על שהתגיירה. אלא שבכל גר, וכל שכן אצל רות אמה של מלכות, יש ניצוץ שבבוא הזמן הראוי להתגייר, הוא מכריח את הגר להתגייר ולגר אין בחירה בדבר. רות התגיירה לפני שהניצוץ השפיע בלא שהייתה לה כל יכולת של בחירה, אבל מצד שני הניצוץ פעל מעט בתהליך הגיור. בעז אמר לרות שהוא מקווה שה' ישלם לה את שכרה כאילו שהניצוץ לא סיע בעדה וכיאלו כל ההחלטה של הגיור היה שלה. **מוהר"ם אלשיך**: בעז אמר לרות שהיא איננה צריכה לחשוב שמה' יגרע חלק משכרה בגלל שהוא היטיב לה ונתן לה אפשרות ללקט שיבולים אצל בעז, כיוון שכל מטרתה של רות הייתה לחסות תחת כנפי השכינה ועוד כאשר היא הייתה בארץ מואב היא עזבה את העבודה הזרה ודבקה בנעמי. בפירוש נוסף הסביר שבעז רמז שהמשכורת של רות תהיה המלך שלמה, והסביר את כל דבריו בעז באופן שרות התכוונה להצטרף לעם ישראל כדי שהמלכות תצא ממנה. **ר"א כהן צדק**: כתוב "משכרתך" חסר האות ו' כנגד שישה דברים שאמרה הבת הבכורה של לוט שממנה יצאה מואב. א. אבינו זקן. ב. נשקה את אבינו. ג. נחיה מאבינו. ד. הן שכבתי אמש את אבי. ה. ונחיה מאבינו זרע. ו. ותקרא שמו מואב. כמו כן כתוב "שלמה" בלי האות י' כדי לרמוז לשלמה המלך. רות ראתה חמש דורות קדימה עד לדורו של שלמה המלך. "מעם ה' אלוקי ישראל" ביגמטריא זה תר"ג, כנגד תר"ג מצוות שעל מי שמקיימם חלים ברכותיו של בעז. **משבצות זהב**: בעז אמר לרות שהוא מברך אותה שהמשכרתה תהיה שלמה משום

שהיא התגירה רק לשם שמים. זו גם הסיבה שבמגילה לא מזכר היופי של רות, כדי לומר שכל כוונתו של בעז היה לשם שמים ולא לשם יופיה של רות. בהערה נוספת כתב שמצד הדין אדם איננו אמור לקבל שכר על המצוות שהוא עושה משום שהוא מחויב בהם, אבל בעז איחל לרות שהיא תקבל שכר שלם משום שהיא הכניסה את עצמה בחיוב.

רינת יצחק: יש להסביר את הכפילות בברכתו של בעז שה' ישלם לרות שכר בארבעה אופנים. האופן הראשון הוא שבעז אמר לרות שהוא מברך אותה שהיא תקבל את השכר שלה בעולם הבא, כפי שראוי שיהיה מתן שכרן של מצוות, אלא שהוא בירך אותה גם בשכר בעולם הזה כדי שהיא תהיה פנויה לקיים מצוות (כשיטת הרמב"ם בביאור ההבטחות הגשמיות לעם ישראל שניתנו לעם ישראל בתורה אם יקיימו את המצוות). האופן השני הוא שחסד היא אחת המצוות שהאדם מקבל את הפירות בעולם זה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ולכן בעז בירך את רות שתקבל את שכרה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. באופן השלישי כתב שיהודי אינו מקבל שכר מצוות בעולם הזה. לכן, את השכר שמגיע לרות לפני שהיא התגירה, היא תקבל בעולם הזה, ואילו את השכר לאחר הגיוור היא תקבל בעולם הבא. לפי הגרי"ז שהיו שני שלבים בגירות של רות, בתחילה היא הייתה גר תושב ולאחר מכן היא הייתה גר צדק, צריך לומר שעל ההחלטה להתגיייר לגר תושב היא תקבל שכר בעולם הזה (משום שהיא עדיין הייתה גויה) ואת השכר על ההחלטה להתגיייר כגר צדק היא תקבל בעולם הבא. האופן הרביעי הוא על פי נגד הגר"א הוא שה' משלם בעולם הזה לכל אחד כפי פעולותיו, כל מעשה ומעשה. אולם, בעולם הבא ה' משלם לאדם שכר גם על חיבור כל המעשים יחד (ועל כך אמרו שאין שכר מצווה בעולם הזה), ובעז בירך את רות שה' ישלם לה בעולם הבא שכר כפי התמונה השלמה העולה ממעשיה, וה' לא ינכה את הזמן שבו היא הייתה גויה, משום שגם אם היא רות הייתה מגיעה להתגיייר לפני כן, לא היו מקבלים אותה, שהרי רק באותו היום התחדש הדין של "מואבי ולא מואבית". אלא שהרינת יצחק הקשה עליו שהרי לא כתוב באפמקום שרות ביקשה לקבל לפני כן.

בביאור המילה "שלמה" הסביר על פי הגרי"ז שהשכר הכי גדול שאפשר לתת לאדם הוא שהוא יתחוק בבטחונה בה', ולכן בעז בירך את רות שתזכה שיגדל בטחונה בה' ועל ידי כך היא תזכה למנוחה. כמו כן כתב שבעז בירך את רות בגמול שלם משום שכל כוונתה בגיוור היה לשם שמים ולא לשם דבר אחר. בשם אחרים כתב שרות תקבל שכר מעתה כמי שמצווה ועושה ולא כמי שאינה מצווה ועושה (אך שיטה זו אינה מסתדרת לפי הגרי"ז שסובר שרות הייתה גר תושב לפני שהיא התגייירה לגמרי, וגרי תושב מצויים על חלק מהמצוות. בהסבר נוסף כתב על פי דברי הרמב"ם שיש שני סוגים של עולם הבא: עולם הבא של צדיקים (עליו נאמר "עין לא ראתה אלקים וכו'") ועולם הבא של בעלי תשובה שעליו כן התנבאו הנביאים. בעז אמר לרות שלאחר שהיא התגייירה היא תוכל לקבל את עולם הבא הצפון לצדיקים. בהמשך דבריו דוחה הרינת יצחק הסבר זה משום שמשמע מהרמב"ם בכמה מקומות שאין שני אופנים שונים של עולם הבא החלים על אדם מישראל ועליו לא התנבאו הנביאים, ולכן הסביר שיש שני אופנים של עולם הבא, עולם הבא שכל אדם מישראל שייך אליו, גם בעלי התשובה, ועולם הבא של הגויים שעליו התנבאו הנביאים.

תרגום והוסיף שבזכות זה רות תינצל מהגהינם ותקבל את חלקה בעולם הבא ליד ארבעת האמהות. **רינת יצחק:** הגר"א הסביר שיש הבדל בין ביטחון [39]. לבין חיסיון. ביטחון פירושו שהאדם קיבל הבטחה ממישהו והוא סומך עליו ואילו חיסיון פירושו שהאדם לא קיבל הבטחה ובכל זאת הוא סומך עליו. רות אמרה לבעז שלמרות שהוא הבטיח לה שהוא דאג לה (שהנערים לא יכלימוה וכו'), היא עדיין בוטחת רק בה' למרות שהוא לא הבטיח לה דבר. על זה בה' אמר בעז שתהיה משכורתה שלמה מאת ה', בזכות הבטחון הגדול שלה בה'.

תרגום. ספורנו: הנחמה היא על שבעז נתן לה רשות ללקט בשדה שלו והדיבור על ליבה היא הברכה שה' ישלם לה את משכורתה לעולם הבא. [40].

מתכוון להיטיב לה ולכן הוא רצה להכין אותה ואת אנשיו לכך כדי שהם יבינו מדוע הוא מתכוון להיטיב לה. רות אמרה שלא ייתכן כהסבר הראשון משום שהיא אפילו איננה נחשבת כאחת משפחותיו ואם כן אין שום סיבה שהוא ימצא חן בעיניה. בהסבר נוסף כתב שבעז אמר שהיא לא מצאה חן בעיניו בגלל משהו שהיא עשתה עכשיו אלא בגלל שבעתיד יצאו ממנה מלכים ולכן רות אמרה שהיא יודעת שבעז אמר את דבריו בלב שלם ולא רק בגלל שלא היה נעים לו מדברי הנער. בהסבר נוסף כתב שרות אמרה לו שהיא איננה ראויה להיות אפילו שפחה שלו וכל שכן שאיננה ראויה שתצא ממנה המלכות, ולכן אם היא תמצא חן בעיניו היא תסתפק בכך שהיא תהיה שפחה של בעז ולא אשה חופשית שממנה תצא המלכות, משום שעכשיו היא נחשבת רק לנכרייה ולכן איננה ראויה כלל אפילו להיות שפחתו של בעז. **מלבי"ם:** רות אמרה לבעז שהיא מקווה שהיא באמת תמצא חן בעיניו בעתיד. כמו כן רות אמרה לו שהיא ניחם אותה בדבריה, משום שעד עתה היא לא מצאה מישהו שיתמוך בה לאחר שבעלה מת, וכאשר בעז אמר שהיא יכולה ללקט, היא מצאה מישהו שיתמוך בה. כמו כן על מה שבעז אמר שיש לה שכר שהיא התגייירה, הוא העלה אותה לדרגה של שאר השפחות שקיבלו על עצמן להתגיייר ועל כך הודתה לו. **ר"א כהן צדק:** הביא את המדרש האומר שהנחמה הייתה שבעז אצר לה שצאצאיה עתידים להנהיג את ישראל, ולמרות שהיא עכשיו עניה, דוד המלך שעתיד לצאת ממנה יהיה עשיר והוא יקדיש כסף רב לה'. המדרש ממשיך ואומר שדוד נהיה עשיר מהכסף והזהב שבנות ישראל זרקו עליו לאחר שהוא ניצח את גלית, ודוד הקדיש כסף זה לבית המקדש. כאשר היו שלוש שנים רעב, ביקשו בני ישראל מדוד שיפרנס אותם בכסף זה, ודוד לא רצה לפרנס אותם מכסף זה וה' אמר לו שבגלל סירובו הוא לא יבנה את בית המקדש, ומכאן שמוטר לקחת מכספי הקדש כדי להחיות נפש רעבים. **רינת יצחק:** הסביר צלע זו על פי דברי הרמב"ן בפרשת וישב שכתב שאלמנה הייתה לובשת בגדים מיוחדים לאלמנות. כך גם רות חשבה שהיא לא תוכל לבא בקהל ולכן היא לבשה בגדים מיוחדים של אלמנות משום שהיא לא הייתה יכולה להתחתן שוב. לאחר שבעז אמר לה שהיא תוכל לבא בקהל (היות והתחדש הדין "מואבי ולא מואבית"), יכלה רות להתנחם ולהחליף את בגדי האלמנות שלה.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: רות אמרה לבעז שהוא ידבר אליה כמו שבדרך כלל מנחמים שפחות אלא שבכל זאת יש לה הכרת הטוב אליו משום שהיא [41]. איננה ראויה להיות אפילו שפחה שלו.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: הקוצרים ישבו מול בעז כשפניהם היו מול פניו. בעז אמר לרות לגשת אליו דווקא בשעת האוכל כדי שלא יחשבו האנשים שהוא נתן בה את עינו, ועל ידי שהוא המתין לשעת הסעודה, נראתה הפניה אל רות כאילו שהמניע היחיד שלו לקרוא לה היה מתוך רחמים כדי שיהיה לה מה לאכול. זו גם הסיבה שבעז אמר לה לאכול רק מהלחם ולא משאר המאכלים הטובים שהיו לפניו, ועל ידי כך יידעו שהוא בסך הכל רצה להאכיל אותה ותו לא, וזו גם הסיבה שהוא אמר לה לגשת אליו ולא הושיב אותה אצל נערים, שמה אחד מהם ייתן בה את עינו. אלא שרות חשבה שאם היא תשב לידו, עם פניה מול הנערים, ייתכן שאחד מהם ייתן בה את עינו, ולכן היא ישבה ליד הקוצרים בידיעה שבעז לא יתן בה את עינו וגם לקוצרים האחרים יהיה קשה יותר לראות אותה כשהיא יושבת בצידים מאשר אם הייתה יושבת מולם. כאשר בעז ראה את המעשה של רות, הוא חשש שאם הוא ייתן לה לחם וחומץ הנערים ייקחו ממנה חלק מהמאכלים שלה ולכן הוא ייחד לה רק שעורים ועל ידי שהנערים ראו שהוא מייחד לה את המאכל, הם היו יודעים שהם צריכים להישמר ולא לקחת ממנו. **מלבי"ם:** בעז ישב עם פועליו כדי שהם יתחייבו בברכת המזון. **ר"א כהן צדק:** בעז חיכה בכוונה עד לאחר האוכל כדי שרות תאהב אותו הפועלים, והוא חיכה בכוונה עד לאחר האוכל כדי שרות תאהב אותו.

תרגום. מלבי"ם: מילת "הלם" מצינת דרגה גבוהה יותר ומכאן דרשת חז"ל שהוא התכוון למלכות. **רינת יצחק:** חז"ל אמרו שבמילים אלו רמז בעז [43]. לרות שמלכות בית דוד יצא ממנה (שבת קיג,ב). המילה "הלם" מרמזת על דבר שקיים לעולם, ומלכות בית דוד היא המלכות היחידה שקיימת לעולם. **ר"א כהן צדק:** דיבור זה בלשון "גשו" הוא דיבור רך ובזכות דיבור רך זה יצא דוד מבזע.

תרגום. מלבי"ם: לחם הוא שלם ואילו פת היא פרוסת לחם. בעז נתן לרות לחם שלם ואמר לה שכאשר היא חותכת אותו לפרוסות, היא יכולה להטביל [44]. אותו בחומץ. **ר"א כהן צדק:** בעז אמר לרות לאכול מהלחם של הקוצרים שהיה פחות יפה מהלחם הרגיל.

תרגום + רש"י. ר"א כהן צדק: הביא את המדרש שבעז רמז לה שעתידים לצאת ממנה מלכים רשעים כמו מנשה [45].

תרגום. מלבי"ם: רות לא ירצה עם בעז, אלא המשיכה לשבת עם הקוצרים [46].

תרגום. אבן עזרא פירש את המילה "ויצבט" מלשון נתינה, אך אין הבדל במשמעות ביניהם, והמחלוקת נובעת מהיות המילה "ויצבט" יחידאית במקרא. [47]. **רס"ג** פירש את המילה "ויצבט" מלשון חפן. **ר"ד** פירש מילה זו מלשון לקיטה. **מלבי"ם:** בעז נתן לה קליות למעדנים.

תרגום. ר"י קרא: הכתוב ציין שרות הותירה משום שבפסוק י"ח כתוב שהיא נתנה לנעמי ממה שהיא הותירה, והיה צריך להקדים את עצם ההותרה כדי [48]. שההמך יבין. **ר"א כהן צדק:** למרות שבעז נתן לה מעט מאוד מהקליות, הייתה ברכה במעיה והקליות הספיקו לה כדי להיות שבעה. כמו כן הקשה על מדרש חז"ל האומר שבמגילת רות אין הלכות שנלמדות ממנה והיא נכתבה רק כדי להודיע את שכרם של גומלי החסדים. הרי דיני קניין נלמדים מאופן הקניין שבו קנה בעז את השדה מהגואל. **מוהר"ם אלשיך:** למרות שבעז נתן לרות רק מעט אוכל, ה' גרם לנס וכמות המזון הספיקה לה לשבוע ולהותיר. בגלל שהדבר נעשה על ידי הזכות שלה, כתוב "ותותר", כאילו שהיא השאירה בכוונה חלק ממה שבעז נתן לה.

כמו כן הסביר **האלשיך** את מדרש חז"ל שאם ראובן, אהרון ובעז היו יודעים שייכתב בספר שהם עשו את המעשה הטוב: ראובן על הצלת יוסף, אהרון על ששמח שה' בחר במשה להוציא את בני ישראל ממצרים ובעז על שנתן לרות את השעורים, הם היו עושים יותר ממה שכתוב. האלשיך מסביר שכונת שלושתם הייתה באמת לשם שמים והייתה להם שמחה גדולה במעשה שהם עשו, אלא שלכל אחד מהם היה חשש מהשלמת המעשה. ראובן חשש שמא האחים יגידו שהוא רוצה להציל את יוסף בגלל שיוסף ראה בחלומו אחד עשר כוכבים וראובן נכלל עמם למרות מעשה בלהה, ואז האחים לא היו נותנים לראובן להציל את יוסף. אך אילו היה יודע ראובן שגם אם היה מסיים את המעשה היה כתוב שהוא הצליח להציל את יוסף, לא בגלל שהוא היה זוכה לכבוד להיכתב כך בתורה, אלא בגלל שהדבר היה מראה שהוא הצליח במעשהו, הוא היה מסיים את הצלתו של יוסף. כך גם לגבי אהרון הכהן שאם הוא היה יודע שהוא לא היה צריך לחשוש שמא יאמרו עליו שהוא מחניף למשה, אלא התורה הייתה כותבת שהוא באמת שמח, הוא היה יוצא אל משה בתופים ובמחולות. וכך גם אצל בעז. אם בעז היה יודע שלא היו חושדים בו על שהוא מקרב את רות בגלל שהוא נתן בה את עינו, והכתוב היה מציין את מעשהו כמעשה טוב, הוא היה נותן לה הרבה יותר מאשר מעט שעורים. הכתוב ציין את שלושתם היות והמצוות מתחלקות לשלושה חלקים: מחשבה (אהרון), דיבור (ראובן) ומעשה (בעז). הסבר נוסף להבאת שלושת המקרים: יש שלש מניעות שאדם ימנע מעשיית מצווה. א. שמא יאמרו הרואים שהמצווה איננה לשם שמים (ראובן). ב. שמא יאמרו שהוא עושה את המצווה לשם חנופה (אהרון). ג. שכונתו לשם עבירה (בעז).

ר' עובדיה מברטנורא: האכילה היא רמז לצרות, ולמרות שישראל שבעו צרות, הם עדיין השאירו צרות לזולתם והם ישוּבו לחיות בארץ זבת חלב ודבש. את :

תרגום. רס"ג: כאשר קמה רות, קרה המסופר בהמשך הפסוק. **מוהר"ם אלשיך:** רות קמה מיד ללקט את השיבולים משום שאם הייתה נשארת במקום [49]. היה חשש שמא יאמרו שהיא נשארה שם כדי שביאו לה עוד אוכל ומשום שהיא נתנה את עיניה באחד מהמסובים שם. **מלבי"ם:** רות קמה מיד ללקט ולא חיכתה לזמן איתם מפני הפריצות.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: היו יכולים להעליל על רות שהיא קמה מוקדם כדי ללקט את השיבולים שיאנם לקט בעוד שאר המסובים עסוקים באכילה [50]. בסעודה. על כן אמר בעז מראש שהוא מתיר לה ללקט גם את השיבולים הרגילות, וכך לא יבואו לחשוך בה. בעז אמר את דברים דווקא לנעריו ולא לשאר הקוצרים כדי שלא יחשדו בו שהוא נותן רשות לרות ללקט את השיבולים בגלל שהוא נתן בה את עינו. **ר"א כהן צדק:** לאחר שרות קמה, בעז המשיך לומר לנעריו שצריך להתייחס לרות יפה יותר מאשר לעניים האחרים היות והיא בת מלכים, ומכאן שצריך להוסיף צדקה לבני מלכודים יותר מלבני הדיוטות.

על פי **הגר"א** בפירושו ליהושע א.א. עיין אוצר מפרשי התנ"ך על ספר שמות במאמר "וידבר ה' אל משה לאמר". **מוהר"ם אלשיך:** בעז אמר את [51]. הדברים האלה על מנת לומר דברים נוספים בהמשך. מלכתחילה בעז רצה לומר לנעריו שהם ישכחו בכוונה עומרים כדי שרות תוכל ללקט אותם, אבל הוא חשש שמא יאמרו שהוא נתן בה את עינו ולכן הוא קודם כל התחיל באמירה עם משמעות נמוכה יותר, שיתנו לה ללקט בין השיבולים ולאחר שראה שהדברים לא עוררו חשד אצל נעריו שמא נתן בה את עינו, הוא ציווה אותם אפילו לשכוח שיבולים כדי שרות תוכל ללקט.

מוהר"ם אלשיך. ר"י קרא: שאר המלקטים אינם יכולים ללקט בין השיבולים הרגילות כיוון שיש חשש שמא הם יקחו מהשיבולים ששאין לקט. אולם [52]. בעז התיר לרות ללקט בין השיבולים הרגילות. הציווי שלא להכלים אותה הינה מלשון מניעה, לא למנוע ממנה דברים. **מלבי"ם:** בעז נתן לרות רשות ללקט את הלקט שנמצא גם בין העומרים הרגילות והוא ציווה את נעריו שלא יבדקו אם היא ליקטה גם מהשיבולים הרגילות, גם אם היא תלקט שלא כדין.

רש"י בפירושו הראשון ולפי פירוש זה משמעות המילה "שולו" היינו שכחה. בפירושו השני כתב שפירוש המילה "שולו" הינו משלון נשירה, דהיינו [53]. שיגמרו לכך שהשיבולים ינשרו מהם, אולם אין הבדל במשמעות הפסוק בין הפירושים. **אבן עזרא** הוסיף אפשרות להסביר שהכוונה מלשון שלל. **רס"ג** כתב שהמילה "של" מלשון לפזר לה שיבולים נוספות. **מוהר"ם אלשיך:** בעז אמר לנעריו שהם הותירו בכוונה שיבולים מסומנים, וכך הם בחנו את רות ובדקו אם היא לוקחת רק מהלקט או גם משיבולים שאסור לה לקחת. בעז אמר שהוא ראה שרות עמדה בניסיון ולכן הוא מתיר לה יותר ממה שהוא מתיר לאחרות לקחת. בפירוש נוסף כתב (עיין בהערות לביאורנו בפסוק הקודם) שבעז תחילה ציווה את נעריו שיתנו לרות ללקט בין העומרים ולאחר שראה שדברים אלו לא עוררו אצלם חשד שמא נתן בה את עינו הוסיף על כך וציווה שישכחו עומרים בכוונה. **משך חכמה:** בעז אמר לנעריו שרות תזכה בשיבולים רק לאחר מירוח כדי שהשיבולים יפטרו מתרומות ומעשרות מצד מתנה (כפי הדין שתבואה שנלקחה מאדם אחר פטורה מתרומות ומעשרות מהתורה). **רינת יצחק** הקשה שהרי אם בעז אמר לנערים לשכוח בכוונה את השיבולים, הם אינם מתנות עניים ולכן לכאורה חייבים בהפרשת תרומות ומעשרות. מה שרות אכלה היה פטור משום שהיא עדיין הייתה גויה, אבל מה שנעמי אכלה לכאורה היה חייב בתרומות ומעשרות. אם נפסוק לפי השיטות הסוברות שלקט, שכחה ופאה של גויים חייב בתרומות ומעשרות משום שההפקר לא נעשה על דעת שגויים יקחו אותם, מובן שנעמי הייתה מפרישה בבית תרומות ומעשרות ממה שרות הביאה לה, למרות שהיא חשבה שמדובר במתנות עניים. אבל לפי השיטות הסוברות שגם לקט שכחה ופאה של גויים

פטורים מתרומות ומעשרות, עדיין לא מובן כיצד הכשיל בעז את נעמי באכילה של שיבולים שאינם באמת של הפקר וממילא הם היו חייבים בתרומות ומעשרות. ייתכן להסביר שהשיבולים הללו נתנו לרות בתורה מתנה, וממילא הם פטורים ממעשר מדין "לקוח" או שהפקירו את השיבולים הללו והפקר פטור ממעשרות.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: בעז אמר לנעריו בשני הפסוקים הללו ("לא תכלימוה", "ולא תגערו בה") שאם הם יגרמו לרות הרגשה לא נעימה, הוא יעניש [54]. אותם. **מלבי"ם:** בעז אמר שהם ישכחו שיבולים בשדה בכוונה כדי שיהיו בגדר שכחה, אלא ששיבולים אלו אינם פטורים מתרומות ומעשרות כיוון שאינם שוכחה אמיתית, ולכן הוא ציווה להפקיר אותם.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: למרות שרות קיבלה רשות ללקט בין העומרים, היא רק ליקטה בשדה את הלקט כפי שעשתה לפני הציווי של בעז ולכן היא [55]. גם נשארה בשדה עד הערב. למרות זאת, היא הצליחה ללקט שיבולים רבים. באופן דומה הסביר גם **ספורנו. מלבי"ם:** רות לא ליקטה שיבולים של שכחה אלא המשיכה ללקט רק שיבולים של לקט, והיא גם לא ליקטה בין העומרים, אלא היא המשיכה ללקט בשדה. **ר"א כהן צדק:** בכל יום רות הייתה מלקטת כדי אוכלה ואילו ביום זה היה מספיק והיא הותירה ממה שאכלה, ולכן חששה נעמי שמא נדבקה באנשים פרוצים שנתנו לה אוכל או שעזרו לה לקט, ולכן היא שאלה את רות היכן היא ליקטה באותו היום.

[56]. **תרגום.**

תרגום. רס"ג: רות לא מדדה את השעורים, אבל העין ראתה שהיה שם בערך איפה. **אבן עזרא** כתב על אדם שניגש ושאל אותו מדוע כתוב "כאיפה שעורים" והאבן עזרא ענה לו שכך היה המקרה. אלא שאותו אדם הסביר את הפסוק כך. איפה בגימטריא תשעים ושש כנגד תשעים ושש רימונים שהיו תלויים על העמוד ששלמה המלך הציב בפתח בית המקדש שנקרא "בעז" (אלא שדברים אלו קשים משום שלפי הכתוב בספר מלכים א ז, כ משמע שהיו שתי שורות של מאה רימונים). "ויהי" הוא צירוף של שתי מילים בארמית "וי היא", מלשון צער על שאבשלום נהרג. "כא" שבתחילת המילה "כאיפה" משמעו שאבשלום היה בן עשרים ואחת כשהוא נהרג. "יפת שעורים" הכוונה לשערות היפות שהיו של אבשלום. בהסבר נוסף כתב שבגימטריא "כאיפה שעורים" שווה לישו שהיה צדיק גמור והיה עתיד לצאת מרות. **מוהר"ם אלשיך:** מדובר על כמות של כאיפה, אך לא איפה שלימה. כמו כן כתב שהכתוב הדגיש שהיו אלה שעורים ולא חיטים, היות ולחיטים יש נפח קטן יותר ולו הייתה רות מלקטת חיטים, היה לה נפח קטן יותר. **רינת יצחק:** רות בכוונה מנעת את עצמה מלאכול כדי שישאר לה לאחר שתחבטו איפת שעורים ישירא לה עישון מובחר שהוא מאכל אדם ליום.

משבצות זהב והוכחתו מכך שכתוב שאדם בינוני יכול לסחוב חמש סאים כאשר חברו מעמיס עליו, ואם חברו איננו מעמיס עליו, הוא יכול לסחוב [58]. כשליש מכך, ורות סחבה יותר כדי להאכיל את נעמי. כמו כן כתב שהיה זה מחכמתה של נעמי שהבינה שרות ליקטה כמות גדולה יותר של שעורים כדי שהיא תוכל להביא אליה את איפת השעורים הזו, משום שרות לא אמרה לה זאת.

תרגום. מוהר"ם אלשיך: הכתוב מדגיש שעל ידי שרות חבטה את השיבולים, הנפח שלהם התמעט וכך היא הייתה יכולה לשאת את כל השיבולים [59]. לבד, מה שאין כן אם הייתה לוקחת את השיבולים כפי שהם נלקטו, היא הייתה מוכרחת להיעזר באדם נוסף והיה חשש שמא הוא יתן בה את עינו. לכן הכתוב מדגיש גם שחמותה ראתה אותה, כדי להדגיש שרק חמותה ראתה אותה, מה שלא היה קורה לו הייתה צריכה להכניס את השיבולים אל העיר.

[60].

[61]. **תרגום.**

[62]. **תרגום.**

תרגום. מוהר"ם אלשיך: רות רצתה להוציא את חששה של נעמי שמא היא קיבלה את השיבולים בתור מוהר משום שמישהו חשק בה, ולכן היא [63]. הדגישה כלפי נעמי שהייתה ברכה גדולה בשיבולים, דבר שלא היה קורה אם היא הייתה מקבלת אותם בתור מוהר. **מלבי"ם:** רות נתנה לנעמי את השאריות מהקליות שבעז נתן לה, ולכן נעמי התפלאה, שמצד אחד רות הספיקה ללקט כל כך הרבה שיבולים ומצד שני היא גם הביאה לה קליות והדבר מראה שהיא לא עסקה רק בליקוט של השיבולים. **רינת יצחק:** יש לשאול כיצד רות הייתה יכולה לתת לנעמי מהשיבולים שהיא הותירה אחרי שבעה, הרי יש שיטות בהלכה שאם בעל הבית נתן לעני והוא שבע, הוא צריך להחזיר את מה שנשאר לבעל הבית, ורק אם העני לא אכל כדי שבעו מותר לו לתת את מה שהוא הותיר לאדם אחר. אם כן, במקרה שלנו, רות שבעה, וכיצד הייתה יכולה לתת את השעורים לנעמי? אלא שרות באמת אכלה פחות ממה שהייתה אמורה לאכול והיא שבעה בדרך נס ולכן היה מותר לה לתת את מה שנשאר לנעמי. **משבצות זהב:** בהלכה כתוב שצריך לברך ברכת המזון כאשר יש עוד מאכלים על השולחן כדי שיהיה לברכה על מה לחול. לכן רות הקפידה להשאיר חלק מהאוכל והיא בירכה ובזכות זה כאשר היא קמה ללקט עוד, היא מצאה עוד שיבולים.

תרגום. ר"א כהן צדק: "לקטת" כתוב עם ' מיותרת (אצלנו לא כתוב כך). משום שנעמי אמרה לה שזכותה שלה עמדה לרות בכך שהיא הצליחה [64]. ללקט כל כך הרבה. הסבר נוסף כתב שזה כנגד עשר מצוות שיש במתנות עניים. **מוהר"ם אלשיך:** נעמי שאלה את רות כיצד היא ליקטה כל כך הרבה שיבולים, ולכן השתמשה בלשון "איפה", כדי להדגיש שהשאלה שלה היא על האיפה של השעורים.

תרגום. ספורנו: לכאורה יש בצלע זו כפילות עם הצלע הקודמת. לכן הסביר שהכוונה שנעמי שאלה את רות בצלע זו כיצד היא השתמשה בכלי [65]. לחבט את החיטים ומאין היה לה הכלי (בעוד שבצלע הקודמת השאלה הייתה על הליקוט). **ר"י קרא:** מלשון רווח, היכן הרווחת את השיבולים. נעמי אמרה שאין סיכוי שרות ליקטה כל כך הרבה שעורים ביום אחד, אלא אם היא ליקטה אצל אחד ממכיריה. **מוהר"ם אלשיך:** כאשר עני מקבל מתנה מאת בעל הבית, הוא עושה טובה לבעל הבית. נעמי שאלה את רות על הלחם שבעז נתן לה, וביורה מי היה בעל הבית שנתן לה את הלחם (הקלי). אם מדובר באיש הגון, אזי מובן מדוע רות עשתה עימו טובה בכך שלקחה את הלחם, אבל אם מדובר באדם שאינו הגון, לא מובן מדוע היא נתנה לבעז את הלחם לתת לה את הלחם.

[66]. **תרגום. ר"א כהן צדק:** מכאן לומדים שהעני צריך לברך את העשיר שנתן לו צדקה.

תרגום. מלבי"ם: הכוונה לחסד שרות עשתה עם נעמי, אלא בגלל שבעז היה שופט, חסד זה היה חסד כאילו שנעשה עימו, ועל כן הוא נתן לה את [67]. הקליות.

תרגום. ר"א כהן צדק: רות עשתה עם בעז, מכאן שהעני עושה עם העשיר הנותן לו יותר ממה שהעשיר עושה עם העני. **רינת יצחק:** ברור שרות לא [68]. חשבה שהיא עשתה חסד גדול יותר עם בעז ממה שהוא עשה עמה, שהרי היה בכך כפיות טובה. אלא רות אמרה לנעמי שבעז עצמו הרגיש שהיא עושה עימו חסד, ולכן הוא נתן לה ללקט גם דברים שלא הגיעו לה מצד הדין. **מוהר"ם אלשיך:** לאחר שרות סיפרה לנעמי על הברכה שהייתה בשעורים (ומכאן שהיא לא חטאה במהלך הקציר), היא הוסיפה לומר דבר נוסף, ולכן כתובה כאן אמירה נוספת. רות הוסיפה ואמרה ששמו של האיש הוא בעז, ושם זה מורה על צדקותו (שהרי שמו האמיתי היה אבצן), ומשמעו שבגללו היה עז לישראל (והב' מורה על שתי זכויות מרכזיות שהיו לו: זכויותיו ותפילותיו). המילים "אשר עשיתי היום" באים לומר שרות סיפרה לנעמי את כל מהלך הדברים עם בעז: הציווי על נעריו שלא לגעור בה, ההיתר להצטרף לנערותו, נתינת האוכל ושאר החסד שבעז עשה עם רות.

מוהר"ם אלשיך: הפסוק הדגיש פעם נוספת את היותה של רות כלתה של נעמי משום שנעמי אמרה את דבריה מתוך ההכרה שרוחו של מחלון עדיין [69]. נמצאת בקרבה, ולכן רות הייתה צריכה לעבור מעשה שדומה מאוד ליבום.

אבן עזרא. רש"י: הכוונה בחסד עם המתים הוא שה' נטפל בצרכיהם. **מוהר"ם אלשיך:** נעמי אמרה שהחסד הוא שלמרות שהנישואים של רות ומחלון [70]. לא היו נישואים אמיתיים, שהרי רות הייתה גויה בשעת הנישואין, עדיין גרם ה' שרוחו של מחלון יקשקש בתוך רות. לכן נעמי אמרה לרות שבעז גם קרוב שלה למרות שמבחינת האמת הם היו זרים זה לזה. נעמי התכוונה שבעז קרוב של מחלון שמקשקש בה. **מלבי"ם:** הכוונה שבעז עשה חסד עם החיים על ידי שהוא פרנס את נעמי ורות, ונעמי הבינה שהוא גם יעשה חסד עם המתים בכך שהוא ייבם את רות. **רינת יצחק:** כתוב במדרש שמכאן לומדים שאדם לא ימנע את עצמו מללכת אל זקן לברכו, שהרי בעז זכה לבנים רק אחרי שנעמי התפללה עליו. למרות שבעז עצמו גרם בתפילתו להפסקת הרעב (כפי שכתוב בתרגום לעיל א,ו), אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, ולכן למרות שבעז נענה כשהוא התפלל על כלל ישראל, הוא עדיין לא נענה כאשר הוא התפלל על עצמו, והוא היה זקוק לתפילתה של נעמי.

מלבי"ם. אבן עזרא: הגאולה איננה יבום אלא מעשה אחר. **ר"א כהן צדק:** נעמי אמרה לרו שעדיף שהיא תלקט אצל בעז שהיה גואל שלהם וכך היא [71]. לא תגרם שיוציאו עליה שם רע. **משבצות זהב:** נעמי אמרה לרות שהמשיח יצא מבעז.

ספורנו: התכוב הדגיש שרות מואביה משום שבדבריה היא הסבירה לנעמי את ההבדל בין חסד שעושים יהודים לבין חסד שעושים עמים אחרים. [72]. **מוהר"ם אלשיך:** הכתוב מכנה את רות כמואביה כדי לומר שרות לא הייתה סתם גיורת, אלא היא הייתה המואביה שכולם חיכו שתצא ממנה המלוכה, ולכן נדבקה בה רוח מחלון.

תרגום. מלבי"ם: מצד היותה מואביה, רות לא הבינה שבעז הקפיד שהיא תצטרף דווקא לנערות ולא לנערים, והיא גם לא הבינה את עניין היבום, ולכן [73]. היא חשבה שבעז יחתן אותה עם אחד מנעריה. נעמי הבינה את כוונת בעז ולכן היא אמרה לרות שתדבק רק עם נערותיו ולא עם הנערים. **מוהר"ם אלשיך:** לבעז היו שלוש קבוצות של אנשים. הראשונה הייתה הנערות שלא היו קוצרות בפועל אלא יוצאות אל השדה בזמן הקציר ליום או יומיים כדי לשמוח על הגעת הקציר. הקבוצה השנייה הייתה של נעריה, אנשים הקרובים אליה. הקבוצה השלישית הייתה של הנערים שקצרו בפועל את השדה. בעז אמר לרות שהיא יכולה להצטרף לנערות, אך אם היא לא תספיק ללקט מספיק שיבולים עד ששאר הנערות יחזרו לביתן, היא יכולה להצטרף גם לנערים הקוצרים, והיא לא צריכה לדאוג, משום שהוא ציווה את נעריה שימנעו מהנערים הקוצרים להתנכל אליה. אלא שבמדרש אמר ר' יוחנן שרות הוציאה עילה על בעז

והכוונה לרות ולמחלון, וכך ניתן להבין מדבריו של בעז שהוא התכוון לשניהם. ניתן להבין שבעז התכוון לזאת אותה גם מכך שבעז אמר שהיא תהיה שם עד סוף הקציר, הנפרס על פני תקופה של שלושה חודשים שהם חודשי ההבחנה שצריך לחכות משעת הגיור ועד לנישואין כדי להבדיל בין זרע שנזרע בקדושה לבין זרע שלא נזרע בקדושה. **משבצות זהב:** הכוונה של בעז הייתה לומר שלרות מותר להתחתן עם הנערים מכיוון שהתחדש הדין "מואבי ולא מואבית", וההקפדה במדרש על לשונה של רות הוא רק על נקיות הלשון אבל לא שהיא שינתה מדבריו.

[74]. **תרגום.**

[75]. **תרגום.**

אבן עזרא בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שהכוונה היא שהנערים הממונים על הקצירה היו אמורים להפנות את רות לנערות שאיתן היא תלקט [76]. את השעורים. **מוהר"ם אלשיך:** למרות שבעז אמר לרות שהיא יכולה להמשיך ללקט עם הנערים, נעמי אמרה לה לא לעשות כן כדי שלא יראה בה דבר רע וימנע מלהתחתן איתה. **ר"א כהן צדק:** נעמי ניסתה את רות באומרה לה ללקט רק עם הנערות, ואם רות הייתה מסרבת לכך, יהיה הדבר מראה שליבה של רות אינו איתה. כמו כן נעמי רמזה לה ברוח הקודש שלא תצא עם נעריה.

[77]. **תרגום + אבן עזרא.**

תרגום. מוהר"ם אלשיך: לאחר שבעז ראה שרות נמנעת לצאת וללקט עם הנערים, הוא ציווה על נערותו להישאר בשדה במשך כל ימי הקציר כדי [78]. שרות תישאר שם ובכך הוא הראה שהיא מתכוונת להתחתן איתה.

[79]. **תרגום.**

תרגום. רס"ג: רות חזרה אל חמותה. **מוהר"ם אלשיך:** הכוונה שרות התעכבה אחרי קציר השעורים למרות שהיא כבר הייתה אמורה להתחתן עם בעז [80]. היות ועברו שלושת חודשי ההבחנה. **משבצות זנה:** כתוב "את" ולא "עם" משום שרות הרגישה שהיא טפלה אל נעמי